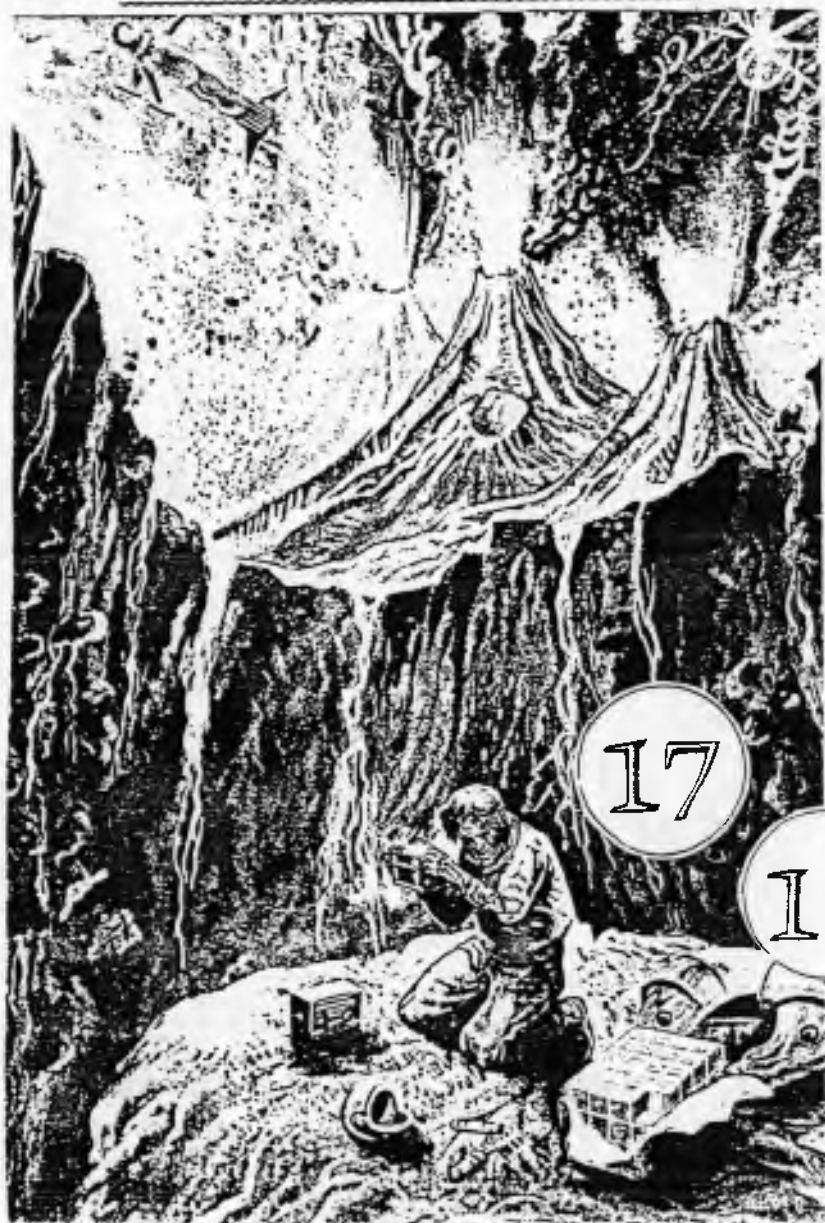

SCIENCE FICTION

17

18

...a všemu udu. „Tady je své místo. Dej se do práce. Vě, co ošd dělat?“

„Vím,“ napírní se muž. „Jsem... odborník. Umím to lip než Poutbank.“

„Dobře, dobře,“ řekl Lloyd. „Tuk dělej.“

A dělal.

Muž zvaný Joe chvíli stál a třeš si bouli na čelo. Patrně jeho pozornost upoutaly monstěrky. Zalínal si je prohlédl. Kde k nim - ach, ano, vlny v místnosti, odruď přišel. Jeho vlastní odvč se přivzrčel rozplynul během časy... ak jaké časy?

Amptak, napadlo ho. Vypadí z něčeho... z něčeho, co brzdilo z vstusovano. Rozhlédl se. Jak dříve tato obrovská hala plná strojů vypadal! Nic mu nepřípomínalo.

Ano, starla paměť. Byl dělník. Vyráběl předmety. Nezádně přemístil pro něho nic neznamenalo. Hlavu měl jako v mlze. Ale ta se postupně zvedla. Zazlnala už řídinou.

Práce... Joe obšel dlnu, aby pomohl paměti. Lidé v monstérkách skládali věci. Prostě jednoduché věci. Připadaly mu ztrněné, jako hračky z mužské školy.

Levin Padgett
z knihy MEN AND MACHINES
nakl. Avard Books
New York

Illustrace JIŘÍ KALOUSEK

BRÁDLO

Obrat podniku Midwestern Radio byl tak ubohý, že Mickey Lloyd, vedoucí montážní dílny, prostě nedokázal zaměstnance udržet. Lidé přicházeli a zanedlouho dávali výpověď, jen co si našli práci, za kterou jim nabídli vyšší plat. Takže když se ze skladiště mtočně vypotčel nevysoký muž s velkou hlavou, Lloyd se nad tím sám nepozastaral. Krátce pohlédl na jeho fremotí monstěrkovou hlínu a mlně řekl: „Houtalo už před půl hodinou. Dej se do práce.“

„Prá-d-že?“ Zdálo se, že dělník má problémy s výslovností tohoto slova.

Opřel? Lloyd něco takového nemohl připustit. Odhodil cigaretu, přistoupil k zamčenosti a zavřel. Ne, alkohol to nebyl. Podíval se na křitek na dělníkových monstérkách.

„Dvě stě čtyři, hm. Ty jsi tu nový?“

„Nový... co říkáte?“ Muž si tlet zdvihljet se bouli na čelo. Vypadal podivně. Malý, a nepřiměřeně velkou hlavou jako zárvka. Ze zrnalého, podobného obličje se užke oči divily roztržitě kolem.

„No tak, Joci Probuď se!“ Lloyd začal být netrpělivý. „Přijel jsi práce, ne?“

„Joe...“ řekl muž zamyšleně. „Pracuju... Ano, pracuju tady. Skládám je dohromady. Říká to nějak divně, jako by mě nějaký přetr. Lloyd se znovu podíval na křitek na jeho monstérkách. Potom ho uklopil. Za patl s zavědi

Odebral se do skladiště a prozkoumal několik kusů nových gramofonů skříňového provedení. Tak tohle se tu vyrábí. Nebezpečí a neúspěch, jen co je pravda. Ale on tu nebyl od toho, aby pozoroval. On měl dělat diváky.

Diváky? Někom zasloužil jeho paměti. Samozřejmě, že uměl dělat diváky. Dělal je celý život, pro tuto práci byl speciálně vycvičen. Teď se zjevně dělá odlišný typ, ale na tom nezáleží. Pro chytrého pracovníka je to hračka.

Šel zpátky do dílny a našel si volný stůl v rohu. Začal pracovat. Chvillemi si odskočil, aby sehnal materiál, který potřeboval. Jednou nemohl najít žádný volfram. Spěšně si sestrojil malý přístroj a vyrobil si ho sám.

Stůl stál ve špatně osvětleném koutě monstérní haly, ale Joeovi to nikde nevadilo. Nikdo si ho nevšímal, a tak pracoval rychle, velice rychle. Ignoroval polepání přístrojků, a když bouchalo, byl se svým výstupem bohor. Gramofonů by mohl snést ještě jeden nářt, postrádalho lesk standardního výrobku. Jenže pierchovka s potřebovanou látkou nikde nebyla. Joe vlezl pod stůl, aby se podíval, jestli není tam. Nic nenalel a usnul na podlaže.

Probudil se za několik hodin. Těderna byla přízná. Zvláštní, zřejmě změnili pracovní dobu. Spánek ho osvětlil a vrátil část paměti, ale dosud se cítil jako omaný.

Zamumlal si něco pod vousy, odnesl gramofon do skladiště a převzal s ostatními výrobky. Bylo úplně stejné jako ostatní gramofony, výje nejvyššího typu, podobalo se jim jako veice veice.

Joc se vrátil do dílny. Náhle sebou překvapeně třel, vrčela se mu paměť.

„Panenko skládá!“ vykřikl. „Už to máme! Dostal jsem se do časové smyčky!“

Polekaně se rozhlédl. Vřelího do skladiště, shodil se srbe monstěrky a povšiml se na hák. Zastel za roh, chvíli hmuřal se vzduchu, potom spokojeně přikývl. Vytřel si na náco neviditelného asi meir nad zemí, posadil se a zmlněl.

„Čas je aktivován,“ řekl Kerry Westerfeld. „Někdož se vrátil do nejprcho bodu, ze kterého vyšel. Tmou se líta duplilace.“ Pokrčil si nohy na vyřvávající čidu u komína a prouhl se.

Z kuchyně, kde byla jeho žena, se ozvalo cinkání sklenic.

„Všera v tuto dobu jsem dostal martini,“ pokračoval. „Zaktivněl čas, tedy zaznamená, že dnes bych měl dostat také. Šlyhl em, enděl!“

„Už náčítám,“ douřelo se z kuchyně.

„Vytvořte Vládu, je id, duchovní, takže mohu pokračovat (a ne nepoužije krahnic, nýbrž probíhá po spirále. Jestliže první cyklus zazveme, ať, potom druhý cyklus je a plus jedná, rozumně!“ Z řetoz logicky plyne, že dnes bych měl dostat martini dvě.“

„Vím, kam mlů!“ řekla jeho žena, když vlezla do obývacího pokoje, jehož stěny byly oblo-

ženy dřevem. Martini byla dobrá, protože intimní byla se milým obličím a štíhlou smúčenou postavou. Na sobě měla dlouhé kalhoty a hedvábnu halenku, v kuchyni a vlnu zástrtu s drobnými vzorkem. „Jenže máš smůlu, drábý, zatím nevyřbíš látku, kterou jsou nekonečné. Děleď ještě čis. Dostaneš jednu martini.“ Zastála sejkem a připravila sklenice.

„Michej pomalu!“ upozornil ji Kerry. „Martini se nemu předstívat!“ Občutnal nápoj a pochvalně mlaskl. „Takhle to má být!“ Jeho černé vlasy prořvané šedí se zalaskaly pokakže, když uťaral martini. „Dobře je to. Opravdu dobře.“

Martina pomalu upíjela a pozorovala svého muže. Hezky mužský je ten Kerry Westerfeld. Na svých čtyřicet let vypadal opravdu dobře, a s širokými ústy a se zardonicným úsměvkem a rýdých vlasy, Kerry se objevil, když občas přišel do dílny. Zdálo se, že spolu dváset let a oběma se tím v manželství líbilo.

Poslední paprsky zapadajícího slunce pokrýly oknem a odrážely se od vylitného povrchu skříňky strojů a zdi vedle dveří. Kerry se na nové gramofono zalíbnal podíval.

„Hezká mlátka,“ poznamenal. „I když...“

„Ano,“ řekla Martina. „Přivezl jsi odpoleďce. Je těžké, servo ji vytáhl do schodu. Necháť ji vyzkoušet!“

„Ty jsi ji ještě nezkouřela?“

„Ne. Na mě je to moc komplikované. Vyrotla jsem na Edisonovi. Očelí jsi knoflíkem a rádo hrálo. Druhelí přilímáče jsou plné včelích trůků. Dávají do nich magické oka, nové selekce, doladování a já nevím co ještě. Zmáčkneš nějaký knoflík a stane se něco, co vůbec nečekáš. Kdykoli na něco stlhu, oze se z rádia vyti, sténání a kvílení. Ty tomu možná rozumíš, ale na mě jde z toho hrůza.“

„Pustím si Debussyho,“ řekl Kerry, když spolkli olivu, a býval hlavou ke stolu. „Přinesl jsem ti desku. Nejméně třikrát Crosbyho.“

„Mohl bych si ji háet pustit?“ zaterčila se Martina potěšeně.

„Zaznamenej.“

„Ale musím mi ukázat, jak se to dělá.“

„Tyhle mlátka jsou skvělé,“ řekl Kerry. „Umí skoro všechno.“

„Kčt by tak unyřoval nádobí!“ vzdychla Martina. Posbírala sklenice a zmizela v kuchyni.

Kerry rozsvítil lampu u dveří a začal zkoumat rádio. Přilímáče byl nejnovější typ firmy Midwestern Radio, se všemi vylepčeními, která doba přinesla. Byl drahý, ale mohl bi ho dovolit. Starý rádiopřijímač už nestál za nic.

Vímil si, že šlůra není v závise. Rovněž nešel žádné dráty na anténu a usměrněná další nouka. Sedl si na podlahu a zkusil se vsunout do ní zástrčku. Poroc ozveřl dvřítka, aby si prohlédl stupnici, knoflíky a tlačítka. Byl spokojen.

Z magického oka vřelího modravý paprsek a na okamžik ho oslepli. Z úrob přilímáče se ozvalo tiché cvakání. Kerry zamrkal, zaterčil knoflíkem a cvakání ustalo.

„Psychologický-anímek-nabnoženo-proveden-zkontrolován-zaznamenan,“ ozvalo se z rádia.

„Eh?“ zaterčil Kerry knoflíkem. „Co to bylo? Nejsip nějaká smetřáká stanice... Ale ty teď nevyšlaj...“ Hm-m-m...“

Pokrčil rameny a řekl se kdesu vedle police v gramofonových. Přebíhl kráskem po nádech děl i jménem zutou na hřbetech alb. Kdepak máme Labut z Tuoneley? Aha, tady je, vedle Finlandie. Vytřel sluhm a rozveřel si je na klín. Volnou rukou sáhl po eigareti, vložil si ji mezi rty a šklí zapálkou. První zápalka zhasla.

Hodil ji do kerbu a chěl nářábou rukou pro nářt, když jeho pozornost upoutal zvřitý zvuk. Dříklé obryšoval komozem aměrem k němu kráčečo rádio. Ze skříňky se vymanulo tenké chadpalo, vzalo z krabičky zápalku a škrtlo ji tajně jako on a spodní hrnou stůl. Potom mu přičeřelo plamen z malé cigarety.

Kerry nejprve sušenými vřelími kouty. Potom vřelími oči a dostal se zřevu dusivého kašle. Chytl se za žaludek a přefleknil. Kouř, který mu vycházel z úst, nosu a dokonce i z uší, mu vřelí do očí a oslepl ho.

Když zřevav přestal, přešel si oči. Rádio stálo na svém místě u zdi. Skoukl si dolní ret a mavoal: „Martino!“

„Polevka je na stole!“ odvěřčelo z kuchyně.

Kerry vstal a mlně přistoupil. Šlůra vřelá se mlně v něm. Dřymě si stříl za zá zřevu. Potom si lekl a pruděil si nohy pod skříňku. Vypadaly jako z dobrého dřeva. Občutnal je. Nic než kvalitní, tvrdé dřevo. Ale jak, a čerco...

„Věděl?“ zardala Martina.

Občutl špačku do kerbu a nejčt vřelou do kuchyně. Martina postavila omáčené dopravní

Kerry se posadil a ukázal na druhá křesla.
"To ještě mně nepodokazuje. Posad se a dokaž se divit." A nic nepověděl. Chvil se dokonale normálně, aniž by se na něho podíval.
"Jistě."
Kerry vytáhl cigaretu. Rádio vzalo a kratochvilku, přichůvil se k němu a zděvil se mu podíval oběma ušima. Potom se vrátilo na své místo u zdi.
Fitzgerald neřekl nic. Po chvíli vytáhl cigaretu, dal si ji do úst a čekal. Nic se neudálo.
"Tak co tomu říkáš?" otázal se Kerry.
"Robot. To je jediná možná odpověď. Ale kde jsi ho vzal?"
"Žďá se, že tě to nepřekvapuje?"
"Překvapuje. Ale roboty jsem už viděl dřív. Zkoušel je v Westinghouse, a tam přece víš, jenže tenhle..." Fitzgerald se zamýšlel pohledem do předních zubů. "Kdo ho vytváří?"
"Kdo to máš, bratře, vědět?" vybuchl Kerry.
"Ať lidi, co vytváří rádia!"
Fitzgerald přivlel oči. "Počkej... Něčemu nerozumím."
"Tady není nic k rozumu. Před několika dny jsem si rádio koupil výměnou za to suze. Dnes odpovídá je přivlekl..." Kerry vysvětlil, co se přihodilo.
"Chceš říci, že jsi nevěděl, že je to robot?"
"Samozřejmě, že jsem to nevěděl! Koupil jsem si rádio A - a to zadržet vše se ke mně chovalo jako člověk!"
"Bílou!" zavřel Fitzgerald blávu. Vstal a přiblížil si rádio důkladně. "Je to nějaký nový druh robota. Alepoň to..." Zavřel. "Co jsi měl z toho? Nebylo by Neuvěřit, ahy žije začal do Midsuasternu a ověřil si to."
"Co kdybychom se tomu podívali na síť?" otázal se Kerry a Fitzgerald souhlasil.
Kerry přinesl troubičku a požítl ho. Nejprve jemně, potom s postřehovou zaviřností. Marně. Ať dělal, co dělal, neobdržel žádnou žádnou síť, kterou by mohli nabídnout domů. A nejen to - osuř k tomu kloboučká nezaradil. Všechny povrchy přijímají své křivky. "Zadržet!" zavřel rukou. "Ať nás pravdu. Fizi. Je to robot. Nevěděl jsem, že je děláji. Ale proč je dělájí do rádia?"
"Na to se nedá odpověď," pokrčil profesor psychologie rameny. "Žít si začal do Midsuasternu. To bude první krok. Jsem z toho tak trochu na větni. Jistě vyvinul specializovaného robota, proč ho dělájí do rádia? A jak to může chodit?"
"Tak jsem nad tím přemýšlel."
"Když to chodí, vypadá jako žijící a gumy. Ale nejdou s gumy. Jsou jako ze dřeva. Než s umělé hmoty."
"Tímto se toho bojím."
"Neboj se jít s tím mýt?"
"Ne-ano. Myslím, že ne. Ten - ten robot mi nemůže nic udělat."
"Domnívám se, že ani nechce. Vždyť ti pomáhá, ne?"
"Jo," zabručel Kerry a led namočil další drink.
Zbytek večera strávili v neplodném rozhovoru. Fitzgerald odcházel znekloněn, i když se choval bezstarostně, aby Kerryho nepoplašil. Zléžlost s radem nechal na kloboučká váhu. Robot se nezdál nebezpečný, ale byl něčím, co se vymykalo zádernému rozumu a z čeho led naděs strach.

Kerry si vybral z knihovny nový detektivní román a zamířil do ložnice. Rádio se odlepilo od zdi a vytrčilo za ním. U postele mu vzalo knihu opatrně z rukou a vydalo se zpátky. Kerry po knize instinktivně chňapal.
"Hej!" vykřikl. "Co si to dovoluje!"
Rozběhl se do obývacího pokoje. Rádio uvolilo knihu na polici a postavilo se na své místo u zdi. Kerry se rozhodl okamžitě. Zamířil se v ložnici a ušel. Někdo strčil v neklidném spánku. Rádio vyloučilo do trepku, oběkl si župan a běžel se podívat do obývacího pokoje. Rádio stálo na svém místě, jako by se nikdy nepohnulo.
Připravil si anidru. Když si našel třídní brnělé kávy, rádio mu ho vzalo a vyprázdnilo do výtěvku.
"To už bylo na Kerryho Westerfelda příliš. Popadl rádku a klobouk a vyběhl z domu. Měl obavy, aby rádio nešlo za ním: bláznit pro jeho nadřez rozum zrušeno. Ale začal se bát. Dopekde si našel čas, aby zavřel do Midsuasternu. Předtím si něm nevěděl."
"Je to standardní výsledek," řekl nejnovější model. Ale pokud neprospěje spolehlivě, samozřejmě věm ho rádi."
"Je v naprosto normálním," přemýšlel ho Kerry. "Pro jeho chvil vědět, kdo ho vytváří?"
"Nemohli bych," řekl podávav. "Výsledek přišel z občleni, které žil Mickey J. Lloyd."

"Slyšíte mě a nic, pravdu."
Lloyd mu přišel nečekaně. Po chvíli uzavřel se na radiový přijímač bez vřubnů. Chvil. Musel být uklon do skladisti po skoucení převratu doby, pravidel podobně nečekaně a pomalých pracovišti.
Kerry z nich to byl!
"Nevím, ale myslím, že vám to trochu zjistit. Zavolám vám."
"Nezapomněte," řekl Kerry a vrátil se do stědy. Přednáška o Cíhobném hlasu se mu příliš nepovedla.

Fitzgerald byl pečen, když Kerry po obědě přišel k jeho stolu. "Jáim si něco o svém robotovi?" otázal se.
Kerry se rozhlédl. Nikdo nebyl v duslechu. S povzdachem se posadil a zapálil si cigaretu. "Konečně si mohu jednou zapálit sám!" Váhal kouř do plic. "Vola jsem tam."
"A?"
"Nikdo nic neví. Kromě toho, že rádio nemá výrobil čísto."
"To může být důležité," řekl Fitzgerald.
Kerry mu převlel o příhodach a knihu a kávu. Fitzgerald zamýšlel machal sklenici mléka. "Dělal jsem a jsoum pro psychologických testů," řekl. "Přilá mohu dráždivých podnětů si žili."
"Detektivně začal ne?"
"Připouštím, že ten robot má trochu přelíhání. Ale dokážu pochopit, proč tak jednal. I když nevím, jak to dělá." Na okamžik se odmlčel. "Když nemá inteligenci."
"Inteligenci?" otázal si Kerry rý. "Nejsem si jistý, že nemá inteligenci. Také u nasmj jist, že je to jen stroj. Kromě toho nejsem čovk."
"Ne u něho. Říká, že robot byl v pokoji. Jak mohl vědět, co čtáš?"
"Snad má nějaké zařízení, remgennové vidění nebo něco na ten způsob. A vřadí superrychlé čtení, vizim. Získám nechce, abych čel."

"Něco mi napadá," řekl Fitzgerald. "Vil něco a teorie strojů takto typu?"
"O robotech?"
"Část teoreticky. Tvůj mozek je koloidní roztok, to víš. Komunikaci, komplikovaný - ale papulný. Jakéžto, že vymyslí zařízení s multimikroby radioemno uvolněných v izolovaném materiálu. Výsledkem bude mozek, Kerry. Molek s obrovským počtem vedlímé propojených prvků pracujících rychlostí světla. A dále - zase jen teoreticky - radioemnoy mozek toleho typu by mohl zvládnout vnímání podnětů, rozpoznání, zvýšení reakce, vlastní reakce a zhotovení výsledku - všechno ve stotřicet sekund."
"To je teorie."
"To jsem si myslí kl. Ale teď bych rád věděl, odkud se vzalo to rádio."
"Těchto pro pana Westerfelda," oznámil posledek a Kerry ho následoval k lázním.
Když se vrátil, Fitzgerald užavě věděl oběd. "To byl Lloyd z Midsuasternu," řekl Kerry zamračeno. "Vola jsem mu dnes dopoledne kvůli rádu."
"Co ses dozvěděl?"
"Nic. Neví, kdo rádio dělá."
"Je to vždy bylo vyrobeno v jeho dílně?"
"Bylo. Asi před čtrnácti dny. Nemají žádný záznam, kdo na tom příměně pracoval. Lloyd si sám myslí, že je to velice vřivostí. Přece když se u nich v dílně do dobrohody rádio, musí se také vědět, komu za práci zaplatit."
"A neví se?"
"Ne. Zepnul jsem se na tak, jak se dá podívat domů. Říká, že to je jedinečně - mám doktorovat začal stědu."
"Vzadu to žádné trouby nemá," řekl Fitzgerald.
"Podívali se jeden na druhého."
"Vil bych padl doktoru tomu," řekl Fitzgerald. "Jáim si jistý, že ten robot byl opravdu strojem teprve před čtrnácti dny."
"Proč?"
"Pročže radioemnoy mozek se nejdříve musel učít. I takové věci, jako je zapalování cigarety."

"Viděl už, jak si zapálil?"
"A následoval jsem příkř. Pano - uvažoval následi... Předpokládám, že to byla indukce. Jistěže to zařízení produkovalo vřivost, je to robot. Jistěže ne."
"Potom nevím, co by to, v sta hrám, mohl být. Má to k robotu? Ale deku jako má to kloboučká. Vím jen jedno, Kerry: se vši pravděpodobností žádný ze současných vědců nemá tolik vědomostí, aby něco podobného dokázal konstruovat."
"Jenže to strojem bylo."

"Ano. Ale jak, kdy a kým? To o to, co mi dělá starost."
"Přiměř," řekl Kerry. "Za pět minut mi začne hodina. Zavazuj se večer!"
"Nemohu, mám přednášku. Ale potom si zavolám."
Kerry přivlel a vstal. Cestou do obývací se mu podáholo pustit celou věc z hlavy. Vzpomněl si na ni, když večer v restauraci. Nijak se mu nechtělo domů, kde ho čekalo zbládnutí strážilo.
"Brandy!" zavola mu vřivost. "Nejraději dvojitě!"

O dvě hodiny později ho takle vyzval před domem. Kerry byl pošťavně natvř, vřivost kolem něho se zvedala a klesala v nesprávných výšcích. Největší prolel brankou, a přehnanou opatrností vřel do schodů a rozvřil.
Rádio mu vřilo v ústrey. Vyzvanou tenčí chápala, prudně jako prý a pětán jako ocel, a omotalo je jemně kolem jeho těla. Kerry zjistil, že není schopn pohybu a zmožen se ho hrůza. Začal se uprtně bránit. Chvil křičet o pomoc, ale z vřivobého hrůza nevřila ani bláha.
"Rádio vřivěb paprsek žlutého vřivěb a posvřil mu do oči. Sklonil dle a spojil na jeho hrudi. Kerry pocítil podivnou pachut pod jazykem.
Ať se minutu paprsek zhasl. Chápala se stáhla a rádio se vrátilo na své místo u zdi. Kerry se dopatkal, že křeslo a vřel se do něho.
Náhle si uvědomil, že je úplně střízlivý. Což bylo zcela nemožné. Čtrnácti brandy vřese du organismu jistě množství alkoholu. Neexistuje kousený provek, po jehož vřivost by člověk okamžitě vřivřivěl. Jenže on byl střízlivý. Naprostu a dokonale střízlivý.

Ten robot - nebo co to bylo - mu chtěl pomoci. Ale Kerry se chtěl opamazi - a zůstat nasmazný.
Ať se před kloboučká zdi a vybral si z knihovny jeden detektiv, kterou chtěl číst večer. Jak předpokládá, rádio mu ji vzalo. Vzpomněl si na Fitzgeraldova slova a podíval se na hodinky. Doba reakce - ten sekund.
"Vřivěb knihu, která byla dvakrát tak tlustá. Doba reakce - deset sekund.
Takže robot by knihu čel. To znamená remgennové vidění a superrychlé reakce. To je nadečel!
Kerry vyzkoušel další knihu. Chvil vědět, co bude rádio dělat. Alemu v žili divu mu vřivěb z rukou. Mňavý bísné mu ponechalo. Udělal si seznam se dvěma kloboučká, aby se jim mohl v budoucnu fidi.
Robot nebyl jenou střežlivostí. Byl cenzur. Ale podle jakých kritérií se řídí?
Kerry si náhle uvědomil, že dosud nedokonal přípravu své třídní přednášky. Zalisoval v poznámkách - několikrát bědu potřeboval upřesnit. Vřivost stědu do knihovny pro nezbytnou příručku - a rádio mu ji vzalo.
"Počkej!" rozhlédl se. "Já to knihu potřebuji!"
Pokusil se vřivěbnot knihu z tenkých chápalek, ale bez úspěchu. Rádio si ho nevlímalo. Vřivěb knihu na přilášanu polici.
Kerry už a kousal se do rtu. Tohle už je příliš. To není robot, to je policist. Kerry se nenapadně přiláskal ke knihovně, popadl knihu a vřivěl z obývacího pokoje dlv, než se rádio stáho pobouhat.

Za chvíli uslyšel tiché tiskání jeho nožiček po koberce. Vřivost do ložnice, zamkl za sebou dveře a čekal. Srdce mu tlouklo už v krku.
Klíka se vřivěb dle a vřivěb se. Tenké chápalek se nasmělo podle dveří a začalo odčít. Křeslo. Kerry se vřil že dvojně a zadržel petiči. Nepomohlo. Rádio mělo dokonale nástroje - specializované antény vřivěb petiči zpět a otevřely dveře. Potom vřivěb do ložnice a zamířil k němu.
Kerry propadl panice. Rozněkl se a mřivěb knihu po rádu, které ji tlouklo už v lemu. Vřivěb zřivěb nechtělo, neboť se nasmělo a vřivěb se nemohomem, kloboučká knem na svých kritických nožičkách do obývacího pokoje. Dvě chápalek mřivěb zalisovan knihu.
Kerry vše zaklel.

Zavřivěb telefon. Byl to Fitzgerald.
"Jak se máš?" otázal se.
"Nemám žádné náhodou Casenový Dějiny socialistů literatury?"
"Myslím, že ne. Proč?"
"Tak to si ji bude muset půjčit rádu v knihovně."

Kerry si vybral z knihovny nový detektivní román a zamířil do ložnice. Rádio se odlepilo od zdi a vytrčilo za ním. U postele mu vzalo knihu opatrně z rukou a vydalo se zpátky. Kerry po knize instinktivně chňapal.
"Hej!" vykřikl. "Co si to dovoluje!"
Rozběhl se do obývacího pokoje. Rádio uvolilo knihu na polici a postavilo se na své místo u zdi. Kerry se rozhodl okamžitě. Zamířil se v ložnici a ušel. Někdo strčil v neklidném spánku. Rádio vyloučilo do trepku, oběkl si župan a běžel se podívat do obývacího pokoje. Rádio stálo na svém místě, jako by se nikdy nepohnulo.
Připravil si anidru. Když si našel třídní brnělé kávy, rádio mu ho vzalo a vyprázdnilo do výtěvku.
"To už bylo na Kerryho Westerfelda příliš. Popadl rádku a klobouk a vyběhl z domu. Měl obavy, aby rádio nešlo za ním: bláznit pro jeho nadřez rozum zrušeno. Ale začal se bát. Dopekde si našel čas, aby zavřel do Midsuasternu. Předtím si něm nevěděl."
"Je to standardní výsledek," řekl nejnovější model. Ale pokud neprospěje spolehlivě, samozřejmě věm ho rádi."
"Je v naprosto normálním," přemýšlel ho Kerry. "Pro jeho chvil vědět, kdo ho vytváří?"
"Nemohli bych," řekl podávav. "Výsledek přišel z občleni, které žil Mickey J. Lloyd."

Kerry si vybral z knihovny nový detektivní román a zamířil do ložnice. Rádio se odlepilo od zdi a vytrčilo za ním. U postele mu vzalo knihu opatrně z rukou a vydalo se zpátky. Kerry po knize instinktivně chňapal.
"Hej!" vykřikl. "Co si to dovoluje!"
Rozběhl se do obývacího pokoje. Rádio uvolilo knihu na polici a postavilo se na své místo u zdi. Kerry se rozhodl okamžitě. Zamířil se v ložnici a ušel. Někdo strčil v neklidném spánku. Rádio vyloučilo do trepku, oběkl si župan a běžel se podívat do obývacího pokoje. Rádio stálo na svém místě, jako by se nikdy nepohnulo.
Připravil si anidru. Když si našel třídní brnělé kávy, rádio mu ho vzalo a vyprázdnilo do výtěvku.
"To už bylo na Kerryho Westerfelda příliš. Popadl rádku a klobouk a vyběhl z domu. Měl obavy, aby rádio nešlo za ním: bláznit pro jeho nadřez rozum zrušeno. Ale začal se bát. Dopekde si našel čas, aby zavřel do Midsuasternu. Předtím si něm nevěděl."
"Je to standardní výsledek," řekl nejnovější model. Ale pokud neprospěje spolehlivě, samozřejmě věm ho rádi."
"Je v naprosto normálním," přemýšlel ho Kerry. "Pro jeho chvil vědět, kdo ho vytváří?"
"Nemohli bych," řekl podávav. "Výsledek přišel z občleni, které žil Mickey J. Lloyd."

Kerry si vybral z knihovny nový detektivní román a zamířil do ložnice. Rádio se odlepilo od zdi a vytrčilo za ním. U postele mu vzalo knihu opatrně z rukou a vydalo se zpátky. Kerry po knize instinktivně chňapal.
"Hej!" vykřikl. "Co si to dovoluje!"
Rozběhl se do obývacího pokoje. Rádio uvolilo knihu na polici a postavilo se na své místo u zdi. Kerry se rozhodl okamžitě. Zamířil se v ložnici a ušel. Někdo strčil v neklidném spánku. Rádio vyloučilo do trepku, oběkl si župan a běžel se podívat do obývacího pokoje. Rádio stálo na svém místě, jako by se nikdy nepohnulo.
Připravil si anidru. Když si našel třídní brnělé kávy, rádio mu ho vzalo a vyprázdnilo do výtěvku.
"To už bylo na Kerryho Westerfelda příliš. Popadl rádku a klobouk a vyběhl z domu. Měl obavy, aby rádio nešlo za ním: bláznit pro jeho nadřez rozum zrušeno. Ale začal se bát. Dopekde si našel čas, aby zavřel do Midsuasternu. Předtím si něm nevěděl."
"Je to standardní výsledek," řekl nejnovější model. Ale pokud neprospěje spolehlivě, samozřejmě věm ho rádi."
"Je v naprosto normálním," přemýšlel ho Kerry. "Pro jeho chvil vědět, kdo ho vytváří?"
"Nemohli bych," řekl podávav. "Výsledek přišel z občleni, které žil Mickey J. Lloyd."

Kerry si vybral z knihovny nový detektivní román a zamířil do ložnice. Rádio se odlepilo od zdi a vytrčilo za ním. U postele mu vzalo knihu opatrně z rukou a vydalo se zpátky. Kerry po knize instinktivně chňapal.
"Hej!" vykřikl. "Co si to dovoluje!"
Rozběhl se do obývacího pokoje. Rádio uvolilo knihu na polici a postavilo se na své místo u zdi. Kerry se rozhodl okamžitě. Zamířil se v ložnici a ušel. Někdo strčil v neklidném spánku. Rádio vyloučilo do trepku, oběkl si župan a běžel se podívat do obývacího pokoje. Rádio stálo na svém místě, jako by se nikdy nepohnulo.
Připravil si anidru. Když si našel třídní brnělé kávy, rádio mu ho vzalo a vyprázdnilo do výtěvku.
"To už bylo na Kerryho Westerfelda příliš. Popadl rádku a klobouk a vyběhl z domu. Měl obavy, aby rádio nešlo za ním: bláznit pro jeho nadřez rozum zrušeno. Ale začal se bát. Dopekde si našel čas, aby zavřel do Midsuasternu. Předtím si něm nevěděl."
"Je to standardní výsledek," řekl nejnovější model. Ale pokud neprospěje spolehlivě, samozřejmě věm ho rádi."
"Je v naprosto normálním," přemýšlel ho Kerry. "Pro jeho chvil vědět, kdo ho vytváří?"
"Nemohli bych," řekl podávav. "Výsledek přišel z občleni, které žil Mickey J. Lloyd."

Kerry si vybral z knihovny nový detektivní román a zamířil do ložnice. Rádio se odlepilo od zdi a vytrčilo za ním. U postele mu vzalo knihu opatrně z rukou a vydalo se zpátky. Kerry po knize instinktivně chňapal.
"Hej!" vykřikl. "Co si to dovoluje!"
Rozběhl se do obývacího pokoje. Rádio uvolilo knihu na polici a postavilo se na své místo u zdi. Kerry se rozhodl okamžitě. Zamířil se v ložnici a ušel. Někdo strčil v neklidném spánku. Rádio vyloučilo do trepku, oběkl si župan a běžel se podívat do obývacího pokoje. Rádio stálo na svém místě, jako by se nikdy nepohnulo.
Připravil si anidru. Když si našel třídní brnělé kávy, rádio mu ho vzalo a vyprázdnilo do výtěvku.
"To už bylo na Kerryho Westerfelda příliš. Popadl rádku a klobouk a vyběhl z domu. Měl obavy, aby rádio nešlo za ním: bláznit pro jeho nadřez rozum zrušeno. Ale začal se bát. Dopekde si našel čas, aby zavřel do Midsuasternu. Předtím si něm nevěděl."
"Je to standardní výsledek," řekl nejnovější model. Ale pokud neprospěje spolehlivě, samozřejmě věm ho rádi."
"Je v naprosto normálním," přemýšlel ho Kerry. "Pro jeho chvil vědět, kdo ho vytváří?"
"Nemohli bych," řekl podávav. "Výsledek přišel z občleni, které žil Mickey J. Lloyd."

Kerry si vybral z knihovny nový detektivní román a zamířil do ložnice. Rádio se odlepilo od zdi a vytrčilo za ním. U postele mu vzalo knihu opatrně z rukou a vydalo se zpátky. Kerry po knize instinktivně chňapal.
"Hej!" vykřikl. "Co si to dovoluje!"
Rozběhl se do obývacího pokoje. Rádio uvolilo knihu na polici a postavilo se na své místo u zdi. Kerry se rozhodl okamžitě. Zamířil se v ložnici a ušel. Někdo strčil v neklidném spánku. Rádio vyloučilo do trepku, oběkl si župan a běžel se podívat do obývacího pokoje. Rádio stálo na svém místě, jako by se nikdy nepohnulo.
Připravil si anidru. Když si našel třídní brnělé kávy, rádio mu ho vzalo a vyprázdnilo do výtěvku.
"To už bylo na Kerryho Westerfelda příliš. Popadl rádku a klobouk a vyběhl z domu. Měl obavy, aby rádio nešlo za ním: bláznit pro jeho nadřez rozum zrušeno. Ale začal se bát. Dopekde si našel čas, aby zavřel do Midsuasternu. Předtím si něm nevěděl."
"Je to standardní výsledek," řekl nejnovější model. Ale pokud neprospěje spolehlivě, samozřejmě věm ho rádi."
"Je v naprosto normálním," přemýšlel ho Kerry. "Pro jeho chvil vědět, kdo ho vytváří?"
"Nemohli bych," řekl podávav. "Výsledek přišel z občleni, které žil Mickey J. Lloyd."

Kerry si vybral z knihovny nový detektivní román a zamířil do ložnice. Rádio se odlepilo od zdi a vytrčilo za ním. U postele mu vzalo knihu opatrně z rukou a vydalo se zpátky. Kerry po knize instinktivně chňapal.
"Hej!" vykřikl. "Co si to dovoluje!"
Rozběhl se do obývacího pokoje. Rádio uvolilo knihu na polici a postavilo se na své místo u zdi. Kerry se rozhodl okamžitě. Zamířil se v ložnici a ušel. Někdo strčil v neklidném spánku. Rádio vyloučilo do trepku, oběkl si župan a běžel se podívat do obývacího pokoje. Rádio stálo na svém místě, jako by se nikdy nepohnulo.
Připravil si anidru. Když si našel třídní brnělé kávy, rádio mu ho vzalo a vyprázdnilo do výtěvku.
"To už bylo na Kerryho Westerfelda příliš. Popadl rádku a klobouk a vyběhl z domu. Měl obavy, aby rádio nešlo za ním: bláznit pro jeho nadřez rozum zrušeno. Ale začal se bát. Dopekde si našel čas, aby zavřel do Midsuasternu. Předtím si něm nevěděl."
"Je to standardní výsledek," řekl nejnovější model. Ale pokud neprospěje spolehlivě, samozřejmě věm ho rádi."
"Je v naprosto normálním," přemýšlel ho Kerry. "Pro jeho chvil vědět, kdo ho vytváří?"
"Nemohli bych," řekl podávav. "Výsledek přišel z občleni, které žil Mickey J. Lloyd."

Kerry si vybral z knihovny nový detektivní román a zamířil do ložnice. Rádio se odlepilo od zdi a vytrčilo za ním. U postele mu vzalo knihu opatrně z rukou a vydalo se zpátky. Kerry po knize instinktivně chňapal.
"Hej!" vykřikl. "Co si to dovoluje!"
Rozběhl se do obývacího pokoje. Rádio uvolilo knihu na polici a postavilo se na své místo u zdi. Kerry se rozhodl okamžitě. Zamířil se v ložnici a ušel. Někdo strčil v neklidném spánku. Rádio vyloučilo do trepku, oběkl si župan a běžel se podívat do obývacího pokoje. Rádio stálo na svém místě, jako by se nikdy nepohnulo.
Připravil si anidru. Když si našel třídní brnělé kávy, rádio mu ho vzalo a vyprázdnilo do výtěvku.
"To už bylo na Kerryho Westerfelda příliš. Popadl rádku a klobouk a vyběhl z domu. Měl obavy, aby rádio nešlo za ním: bláznit pro jeho nadřez rozum zrušeno. Ale začal se bát. Dopekde si našel čas, aby zavřel do Midsuasternu. Předtím si něm nevěděl."
"Je to standardní výsledek," řekl nejnovější model. Ale pokud neprospěje spolehlivě, samozřejmě věm ho rádi."
"Je v naprosto normálním," přemýšlel ho Kerry. "Pro jeho chvil vědět, kdo ho vytváří?"
"Nemohli bych," řekl podávav. "Výsledek přišel z občleni, které žil Mickey J. Lloyd."

...Robota mi ji nechce dát," řekl Kerry a vyprávil se do přílohy.

"To je zajímavé," bvil Fitzgerald, "Rád bych věděl."

"Mám z toho ráda strach,"

"Nemyslím, že by ti chlelo oblékat Rádío, že se vyživíš?"

"Ano. Paprskové záření. To je úplně mimo rámec logiky."

"Ne tak úplně. Vibracel odvíralce chistomichloridu."

"Ve světle?"

"Stučená světla podporuje tvorbu vitamínů, ale to není důležitá. Čerpaní je třeba zvlášť."

"Ty bych napřed přečetl důhy svých super-rychlých reakcí. V žádném případě toto zařízení už už to cokoli není obyčejný robot."

"Na to už jsem přišel taky," řekl Kerry nůle.

"To rádío je horší než vlastně žná!"

Fitzgerald se ozval: "Nechceš jít spát ke zvoně?" ozval se střízlivě.

"Ne," odvětil Kerry a v jeho hlase zazněl vzor.

"Žádné rádío mě přece nepřevzete z vlastního dompu! Pro takové případy mám skenu."

"Nu," řekl Fitzgerald, "snad vš, co děláš. Ale kdyby něco, tak hned zavolej."

"Dobře," řekl Kerry a zavěsil. Vstoupil do pokojne a chladně na rádío pohlédl. Co to u všech čar je? A co chce udělat? Určitě to nebyl obyčejný robot. A stejně určitě to nebylo živé.

Servetky rý, sklonil se nad řídicí a začal manipulovat knoflíky a tlačítka. Z reproduktoru se ozval rychlý swing. Přepnul na krátké vlny - všechno v normálu.

Svlékl se a šel spát.

Druhý den ukázal Fitzgeraldovi Cassenovy Dřiny sociální literatury.

"Co je s tím?" ozval se profesor psychologie.

"Podívej," řekl Kerry, zalísalov v knize a ukázal na jeden odstavec. "Říká ti to něco?"

"Ano," řekl Fitzgerald. "Zdá se, že kámen úraz je v tom, že se tu píše, že individualismus je nezbytný pro literární tvorbu. Má pravdu?"

"Nejspíš," řekl Kerry a nerozhodně se na Fitzgeralda zadíval.

"Co je?"

"Něco se stalo s mým mozkem."

Fitzgerald si prohlížel vlny a upřeně na svého mladšího kolegu pohlédl. "Řekni mi to ještě jednou. Dost dobře nerozumím, co tím..."

"Ráda jsem šel do knihovny," řekl Kerry úse, a pohlíel jsem si tuu přívěšku. Přičetl jsem si ji stejně důkladně jako vzdušky. Ale jo! teď mi nic nefká. Jsou to jen slova. Prázdná slova. Jako když jsi unaven a pokoušíš se číst obtížný text. Vidíš slova, věry, souvěří, ale amyslí si umíká."

"Přešli si to teď," řekl Fitzgerald a posrhl mu knihu po stole.

Kerry uposlechl a přečetl si text.

"Nic," vzhlédl a klavím úsměvem.

"Přeči to nahlas. Slova za slovem."

Bez výsledku. Kerry vůbec nedokázal pochopit smysl textu.

"Pravděpodobně jde o sémantickou blokádu," pokrčel se Fitzgerald za uchem.

"Stalo se ti to někdy?"

"Nevím."

"Už dnes odpoledne?"

"Ne."

"Všoborně. Můžeme se jít podívat k tobě."

"Můžeme jít hned," řekl Kerry a odvěsil taš. "Stejně nemám chuť k jídlu."

•

Za pól hodiny si prohlíželi rádío. Vypadalo zcela neškodně. Fitzgerald se snažil odstranit zrakem stínu, ale po chvíli rezignoval. Vzal nůvku a papír, posadil se naproti Kerryemu a začal klást otázky.

V jednom bodě se zastavil. "O tom ses nikdy nezamýšlel."

"Asi jsem si na to nevzpomněl."

"Hm," poklepal si Fitzgerald tudkou o roby.

"Takže, jestliže se poprvé rádío projevilo takhle..."

"Povstalo mi do očí modrým světlem."

"Mluvím o tom, co ti řekl."

"Co mi řekl?" zmatkal Kerry. "Říkálo mi něco jako..."

"Psychologický námetek osobnosti převeden a ztamtamendí nebo něco v tom stylu. Myslím, že..."

"Bylo kloumání dobře rozumné?"

"Už si vzpomínám," řekl Kerry. "Moc se. Byla jako rozmazaná. Samozřejmě měly jiné ústředí."

"Ano," řekl Fitzgerald. "Budeme tedy pokračovat, ano?" zeptal se a zahájil tón na slovní sezení.

Některec se opět zdálo o opětně kláš

a zmatkali se. "Musím si dnolet výsledky porovnat a teuty, které jsem ti dával před několika měsíci. Je to divné, zmatčené divné. Cítí bych se mnohem lépe, kdybych věděl, co je to paměť. Udělal jsem siice v této oblasti velký pokrok - i v umělých pamětech. Přesno..."

"Na okamžik se odmlčel. "Ale mizná je to úplně v našem jio-otm."

Kerry úzavě pozvedl obočí.

"Tou - stroji," ukázal Fitzgerald blávu k rádío, "snad bud umělo paměť a byl naučen..."

nebo je zahrán na úplně jiné kulturně. Změnil té. Hrodně té změnil."

"Jak?" odhalil Kerry rty.

"Implantoval do reba mozků blokády. Ještě jsem je nerozlišil. Jakmile to udělal, budeme moci odpovédět na nocoúnu otázku. Jedné je jasné: na věc není robot. Je to mnohem víc."

Kerry vytáhl cigaretu. Rádío k němu přitoupi- a podrželo mas hořící zápalku. Potom se vrátilo na své místo u zdi. Oba muži se pozorovali s rostoucími obavami.

"Nechceš raději přestat u mě?" zeptal se Fitzgerald.

"Ne," odvětil Kerry a zachvěl se.

•

Druhého dne Fitzgerald marně hledal Kerryho v jídelně. Zatelefonoval k Westfieldům. Služátko zvedla Martha.

"Kdy tu vstává?"

"Před hodinou," Fizi. Sestra si pospíšila s porodem. Když jsem tam přijela, bylo dítě už na světě. Tak jsem se zase vrátila." Odmlčela se.

Fitzgerald tón jejího hlasu znepokojil. "Kde je Kerry?"

"Doma. Mohl být přítel, Fizi? Má strach."

"Co s tím?"

"N-nevim. Prosim tě, přijď hned!"

"Přijdu," řekl Fitzgerald a zavěsil. Začal máj rovněž strach. Když po chvíli zavaznil u Westfieldů, sledoval, že jeho nervy nejsou už docela v pořádku. Ale pohled na Martha ho uklidnil.

Následoval jí do obyčejného pokoje. Pohlédl na rádío, které stálo na svém místě u zdi. Kerry seděl v křesle a nku, s prázdným výrazem v obličeji. Zornice v očích měl rozšířeny.

"Když Kerry vytáhne cigaretu, rádío mu ji zapálí. Chceš to vidět?"

"Ne," řekla Martha. "Nebo raději ano."

Fitzgerald dal Kerryemu cigaretu. Rádío mu ji začalo zapalilo.

Martha nefekla ani slovo. Když se rádío vrátilo na místo, zachvěla se a přitoupi-la k manželovi. "Poučebuje doktora, Fizi?"

"Ano," souhlasil Fitzgerald. "Nefekl ji, že doktor bude pravděpodobně zbytečný."

"Co je to za věc?" zeptala se Martha a ukázala hlavou na rádío.

"Je to něco víc než robot. Zabilo to Kerryho předčívá. Vynrlví jsem ti, co se tu přihodilo. Když jsem včera dělal s Kerryem teuty, zjistil jsem, že se změnil jeho psychika. Ztratil většinu své iniciativy."

"Ale proč?" Martha se dotkla ruky svého muže.

"Martha, byla jsi jednou s mých nejlepších studentů psychologie. Podívej se na to logicky. Představ si civilizaci používající podobná zařízení, jako je toto rádío. Použij indukční myšlenky."

"Zkoušim to, Fizi. Ale esi nedokážu rozumně uvažovat, bojím se o Kerryho."

"Jsem v naprostém pořádku," řekl Kerry. Fitzgerald spjal ruce. "To rádío je nejspíš něco jako monitor. V civilizaci, která je sestrojila, je možná použít každého, nebo dokonce každý druhý. Snad ho má jen pár lidí - ti, kteří ho potřebují. Dělá z nich spofádané občany."

"Tím, že je zbaví iniciativy?"

"Časak já vim?" pokrčil Fitzgerald rameny.

V Kerryho případě se to projevilo tímto způsobem. V jiných případech - nevim."

"Myslím, že bychom měli zanechat planých řečí," řekla Martha a vstala. "Kerry potřebuje doktora. Potom se rozhodneme, co budeme dělat s tím rádiem."

"Byla by škoda ho rozbíjet, ale asi..." Fitzgerald nedupověděl, ale jeho pohled byl dostatečně výmluvný.

Rádío se odlepilo od zdi. Přikoléhlo se k němu, vymrštilo tenká, bítová chapadla a omotalo je kolem něho. Hledy, nosu viditelný paprsek mu zavřel dle očí.

Paprsek téměř okamžitě zmizel. Chapadla se stáhla a rádío se vrátilo na své místo u zdi.

"Ahoj, Fizi," řekl.

"Jak se cítíš?"

"Přijdu, co se s tím děje?" zeptala se Martha porodem. "Je nemocný? Máš zvalat doktora?"

Fitzgerald se posadil.

"Vímle sis na rádío náležo zvláštnosti?"

"Ne. Proč?"

Převlédl j o rádío. Martha na něm nevěřitelně hleděla. "Ale to přec není možné!"

Martha pozorovala celou scénu a rukou na ušech.

"Fizi?" vykřikla.

"Co tak křičíš?" ozval se Fitzgerald udiveně.

"Co se děje?"

"Nestalo se ti nic? Co ti udělalo?"

"Mně?" podíval se Fitzgerald. "O čem tu mluvíš?"

"Rádío, Fizi! Co se udělo?"

((((((ZRCADLOVÝ OBRAZ))))))

196

Mlčení — a něco víc než mlčení. Nikoliv pouhé mlčení, ale nepřítomnost, nebytí, vakuum. Uvědomil si to náhle a bolestně. Opustili ho, všechna pouta s ním zpfetrhali — v hloubi netuše-
ného prostoru ho ponechali osudu napospas. Umyl si nad ním ruce a on zůstal nejen bez-
branný, ale rovněž sám.

Věděl, co se přihodilo. Věděl o všem, co se mu kdy přihodilo, celou dobu byli na něho nepře-
tržitě napojeni a budou vědět vše, co on sám. A vytušili nebezpečí snad dokonce dříve, než je
vytušil on sám. Pochopili, že nebezpečí nehrozí jen jemu, ale rovněž jim. Kdyby nějaká stopa
vedla k němu, mohlo by se přijít na spojení a to by je zavedlo až k nim. Proto bylo spojení pře-
rušeno a nebude obnoveno. Nechtěli nic riskovat. To byl princip, který neustále zdůrazňovali.
Nesmí být nejen odhalen, ale ani v nejmenším podezříván. Nesmí udělat nic, co by tě prozra-
dilo. Nesmí nikdy na nás ukázat prstem.

Chladní, neuctelní, lhostejní. A vystrašení. Snad vystrašenější než on. Protože teď věděl, že
jejich pozorovatel, kterého pověřili posláním a pak propustili, nemusí zůstat v galaxii nepovlí-
nut. Pro svůj strach už nikdy nevyšlou jiného, ani kdyby nějakého měli. A teď dokonce pro
ještě větší strach — založený na všemocném podezření, že spojení nebylo přerušeno vším, že
tento faktor, který vedl k jejich pozorovatelí, vedl již také k nim.

Strach o svoje tělo a svoje zisky . . .

Ne o jejich těla, namítlo něco v jeho mozku. Ne o jejich biologická těla. Oni už nejsou nižším
takovým jako svůj druh, který má biologické tělo.

Tak čím jsou? zeptal se.

Prodloužení jejich těl zachovávajících funkcí těch, jímž byla těla dána v době, kdy ještě existovala.

Od té doby mechanicky zachovávajících funkcí, ale bez smyslu, jen se vzpomínkou na smysl . . .

Kdo jsi? zeptal se. Jak tohle všechno víš? Co se mnou uděláš?

Jsem jako ty, řeklo to něco, ale ve velmi odlišném provedení. Můžeš být jako já. Teď máš svobodu.

Nemám nic, namítl.

Máš sebe sama, řeklo to něco. Není to dost?

Ala je vlastně já dost? zeptal se.

A nepotřeboval slyšet odpověď.

Protože vlastní já je základem veškerého života, veškerého vědomí. Zákony, kultury, ekonomiky
nejdou nic jiného než nadstavbové prvky vlastního já. Teď mu zbylo jen vlastní já a to patřilo
jemu. To bylo vše, co potřeboval.

Děkuji ti, pane. Řekl on, poslední člověk ve vesmíru.

„Vede se jím dobře. Chlapec je na vysoké škole a Jessie se angažuje v místním politickém dění. O zlaté života je postaráno. Ale teď mi pověz, jakým zážrakem ses sem dostal.“

„Jak jsem už řekl, byli jsme Zemi na dosah Skokem,“ vysvětloval R. Daneel, „a proto jsem kapitánovi navrhl, abychom se poradili s tebou.“

„A kapitán souhlasil?“ Baley si najednou vybavil pyšného a autokratického kapitána veterán-
ské lodi, který souhlasil s přistáním na Zemi — ze všech světů právě tam — a s poradou s po-
zemšťanem — ze všech typů právě s ním.

„Domnívám se,“ pokračoval R. Daneel, „že byl v situaci, kdy by souhlasil se vším. Krcmě toho
jsem tě velice vychválil; i když jsem vlastně mluvil jenom pravdu. A potom, souhlasil jsem s tím,
že celé jednání povede sám, takže nikdo z posádky nebo z cestujících nebude muset vstoupit
do žádného z pozemských měst.“

„A mluvit s žádným z pozemšťanů, Is? Ale co se přihodilo?“

„Mezi cestujícími na lodi *Éto Corino* jsou dva matematikové, kteří letí na Auroru na interste-
lární konferenci o neurobiofyzice. Jsou to právě oni, Alfred Barr Humboldt a Gennso Sabbat.
Jichž se ta sporná záležitost týká. Neslyšel jsi, příteli Elijah, o jednom z nich nebo o obou?“

„Ani o jednom,“ prohlásil rozhodně Baley. „O matematice vůbec nic nevím. Podívej, Daneeli,
určitě jsi nikomu netvrdil, že jsem v matematice frajer nebo...“

„Nic takového, příteli Elijah. Víš, že nejsi. Ani na tom nezáležel, protože vlastní matematické
podstata celého případu nemá ke spornému bodu naprosto žádný vztah.“

„Dobrá, pokračuj tedy.“

„Jelikož žádného z nich neznáš, doved mi, příteli Elijah, abych tě informoval, že dr. Humboldt
je v dost pokročilé dvacáté sedmé desítce svého života... Říkal jsi něco, příteli Elijah?“

„Nic. Nic,“ odvětil Baley. V přirozené reakci na prodlouženou délku života veteránů si před
chvilí něco pro sebe zabručel, víceméně nesrozumitelného. „A stále pracuje, i když je mu už
tolik! Na Zemi matematikové po třicetce nebo tak nějak...“

Daneel s vášní tvář vysvětloval: „Dr. Humboldt je svým dlouholetým věhlasem jedním ze tří
předních matematiků v celé galaxii. Samozřejmě že dosud pracuje. Naproti tomu dr. Sabbat
je poměrně velmi mladý, není mu ještě padesát, ale již se prosadil jako nejpozoruhodnější nový
talent v nejnepochopitelnějších odvětvích matematiky.“

„Oba jsou tedy velkými vědci,“ konstatoval Baley. Vzpomněl si na svoji dýmku a zvedl ji. Uznal,
že nemá smysl, aby si ji teď znovu zapaloval, a vyklepal z ní zbylý tabák. „Co se přihodilo?
Jedná se o vraždu? Nezabil snad jeden druhého?“

„Z těchto dvou lidí velkého věhlasu se jeden snaží zničit druhého. Myslím, že z hlediska lidských
hodnot lze tohle považovat za něco horšího než za fyzickou vraždu.“

„Někdy ano. Kdo z nich se snaží zničit toho druhého?“

„Nu a tohle, příteli Elijah, je právě ten sporný bod. Kdo?“

„Pokračuj.“

43 + „Dr. Humboldt ličil události zcela jasně. Krátce předtím, než nastoupil na loď, zabýval se zkou-
máním možné metody pro analyzování nervového systému na základě toho, jak se mění absorpční
spektrum mikrovln v jednotlivých buňkových oblastech. Jeho přístup je vložení matematický
a neobyčejně specifický, ale já detailům pochopitelně ani nerozumím, ani nedovedu jejich
smysl interpretovat. Ty však nemáš na nic vliv. Dr. Humboldt celou záležitost zvažoval a zvažoval

soodu."

„No dobrá. Já nejsem vesmířan, ale pokusím se pochopit, že takový postoj má něco do sebe. Co ti dotýčel pánové Fikajlí?"

„Humboldt zcela souhlasí. Uvádí, že když se Sabbat k odcizení myšlenky přizná a umožní mu přednášku odeslat nebo aspoň přednést na konferenci, nebude na žalobě trvat. Sabbatův přečin zůstane jeho tajemstvím a samozřejmě taky kapitánovým, který je jediným dalším člověkem do sporu zasvěceným."

„Ale mladý Sabbat nesouhlasí!"

„Naopak, souhlasí s dr. Humboldtem do poslední tečky — ale s obrácenými jmény. Zase jako v arcadii: právě je levá."

„A tak oba vyčkávají, zahanbí do slepé uličky?"

„Myslím, přislíli Elijah, že každý z nich čeká, až se ten druhý vzdá a přizná vinu."

„Dobře, tak čkejte."

„Kapitán rozhodl, že to není možné. Z čekání totiž vyplývají dvě alternativy. Tou první je možnost, že oba setrvají na svých stanoviskách, takže po přistání lodi na Auroře vypukne intelektuální skandál. Kapitán, který je zodpovědný za spravedlnost na palubě lodi, bude odsuzován za to, že nedokázal vyřešit spor tichou cestou, a to si nemůže dovolit."

„A druhá alternativa?"

„Taková, že jeden nebo druhý své provinění přece jenom přizná. Ale učiní tak proto, že je skutečně vinen, nebo z ušlechtilé pohnutky, aby zabránil skandálu. Bylo by spravedlivé připravit o dobrou pověst toho, kdo je natolik mravně na výši, že raději strácí dobrou pověst sám, než aby ublížil vědě jako takové? Nebo co když se viník přizná v poslední chvíli a takovým způsobem vzbudí dojem, že tak učinil kvůli vědě, a tím se za svůj přečin vyhne pohrdání a obrátí podezření na toho druhého? Jediným člověkem, který by o tom všem věděl, by byl kapitán, ale ten nechce prokázat zbytek života v pochybnostech, zda se přece jenom nedopustil neobyčejného justičního omylu."

Bařby si povzdychl. „Hra intelektuálních navihátek. Kdo povolí dřív, když se loď bude blížit Auroře? A teď už je to, Damesli, všechno?"

„Ještě ne. V tom případě vystupují svědkové."

87

„Při údoli Jossafati Proč jsi to neřekl hned! Jaci svědkové!"

„Osobní sluha dr. Humboldta..."

„Zřejmě robot."

„Ano, samozřejmě. Jmenuje se R. Preston. Tento R. Preston byl vlastně porádek přítomen a potvrzuje dr. Humboldta slovo od slova."

„Chceš říct, že uvádí, že to původně byla myšlenka dr. Humboldta; že dr. Humboldt s ní detailně seznámil dr. Sabbata; že dr. Sabbat ji vychválil, a tak dále?"

„Ano, do písmena."

„Aha. Řeší to celou záležitost, nebo ne? Pravděpodobně ne."

„Máš naprostou pravdu. To záležitost nijak neřeší, protože je zde ještě jeden svědek. Dr. Sabbat má rovněž osobního sluhu, R. Lduu, rovněž robota, který je shodou okolností stejným

Tři zákony robotiky

1. Robot nesmí lidské bytosti ublížit anebo dopustit, aby lidská bytost utrpěla újmu tím, že nezasáhne.
2. Robot musí jednat podle příkazů lidských bytostí s výjimkou těch příkazů, které jsou v rozporu s prvním zákonem.
3. Robot musí chránit sebe samotného, pokud taková ochrana není v rozporu s prvním anebo druhým zákonem.

Lijsa Balej se právě rozhodl, že si znovu zapálí dýmku, když se dveře jeho kanceláře rozletěly, aniž návštěvník předem zaklepal nebo se nějak jinak ohlásil. Balej vzhledl s výrazem vyložené rozmrzelosti, a pak upustil dýmku. To, že ji nechal ležet, kam dopadla, výmluvně svědčilo o stavu jeho mysli.

„R. Daneel Olivaw,“ zvolal v jakémisi nevysvětlitelném vzrušení. „Při údoli Josafat, jsi to ty. Je ano!“

„Docela jsi ohodl,“ potvrdil vysoký, bronzově snědý návštěvník a jeho pravidelné rysy ani na okamžik neztratily nic ze své navyklé vážnosti. „Mrzl mě, že jsem tě přepadl bez předchozího varování, ale jde o delikátní případ a nesmí se o něm dovědět nikdo z lidí nebo robotů ani v tomto místě. Každopádně jsem potěšen, příteli Elijah, že tě zase vidím.“

A robot napřáhl pravicí způsobem tak lidským, jakým byl jeho vzhled. Byl to Balej, kdo se pod dojmem nečekaného překvapení zachoval jako tvor nepodobný člověku, když na podávanou pravicí chvíli nechápavě zíral.

Ale pak ji uchopil oběma rukama a vychutnal její teplou pevnost. „Ale, Daneeli, proč jsi kdykoliv vítán, ale... Co je to za případ, který má být delikátní? Hrozí nám zase nějaká napříjemnost jako Zeml?“

„Ne, příteli Elijah, Země se to netýká. Příklad, který oznažuji za delikátní, není podle vnějších známek nijak závažný. Rozepře mezi matematiky, nic víc. Jelikož jsme byli shodou okolností Zeml na dosah Skokem...“

„K rozepři tedy došlo na kosmické lodi?“

„Ano, je to tak. Malá rozepře, ale pro lidské bytosti, jichž se týká, překvapivě závažná.“

Balej nedokázal potlačit úsměv. „Nedivím se, že poražuješ lidské bytosti za překvapující. Ti se třemi zákony robotiky nelíbí.“

„Což je skutečně nedostatek,“ konstatoval R. Daneel vážně, „a myslím, že ani lidské bytosti samotné se v sobě navzájem nevyznají. U vás to možná nebude tak zlé jako na ostatních světech, protože na Zeml žije zdaleka víc lidí než ve Vesmírném systému. Je-li tomu tak, a já věřím, že ano, mohli bys nám pomoci.“

R. Daneel se na okamžik odmlčel a pak dodal snad o něco rychleji, než měl: „Avšak pro lidské chování platí určitá pravidla, která jsem se naučil. Podle lidského standardu se například může zdát, že nejsem dostatečně vychovaný, když jsem se nejdříve nezeptal na tvoji manželku a dítě.“

býval stále věřilho přesvědčení, že přišel na něco revolučního, na něco, co zcela zastíní všechny jeho práce v matematice. Pak zjistil, že na palubě je dr. Sabbat."

"Aha. A ověřil si ten názor na mladém Sabbatovi."

"Přesně tak. Ti dva se již dříve setkali při odborných příležitostech a podle svých prací se vzájemně znali dobře. Humboldt se Sabbatem prodiskutoval všechny detaily. Sabbat Humboldtovu analýzu v plném rozsahu potvrdil a nekreblil chválou nad důležitostí objevu a genialitou objevitele. Povzbuzený a ujištěný Humboldt vypracoval přednášku, v níž souhrnně svoji práci popsal, a o dva dny později ji připravil k suběterickému odvyšlání předsedům sekci konference na Auroru, aby si tak oficiálně zajistil prioritu a aby se domluvil na zařazení případné diskuse na jednání."

Ke svému překvapení zjistil, že Sabbat si připravil přednášku, která se v podstatě kryla s jeho, a že se rovněž chystá ji subětericky odvyšlat na Auroru."

"Humboldt asi řádl."

"A jak?"

"A Sabbat? Jak to vyličil ten?"

"Úplně stejně jako Humboldt. Slovo od slova."

"Tak v čem je tedy problém?"

"V zrcadlové záměně jmen. Podle Sabbata to byl on sám, kdo se zkoumáním té metody zabýval a konzultoval s Humboldtem; byl to Humboldt, kdo s analýzou souhlasil a pochválil ji."

"Každý z nich tedy tvrdí, že myšlenka je jeho a že ten druhý si ji přivlastnil. Já v tom nevidím žádný problém. Podle toho, jak to ve vědecké práci chodí, bude zřejmě třeba jenom vytáhnout výzkumné záznamy, datované a ověřené. Z nich lze usoudit na prioritu. To, že třeba nějaký záznam bude falzovaný, lze prokázat nesrovnalostmi v jeho obsahu."

"V běžných případech bys měl, příteli Elijah, pravdu, ale tohle je matematika, a ne experimentální věda. Dr. Humboldt tvrdí, že podstatu problému vyřešil z hlavy. Na papíře se nic neobjevilo, dokud nezačal psát přednášku. Dr. Sabbat tvrdí samozřejmě přesně totéž."

"Dobrá, tak zvolte drastičtější způsob a spor vyřešte s konečnou platností. Podrobně každého z nich psychotestujte a zjistíte, kdo z nich lže."

Ř. Daneel potřásl zvolna hlavou. "Příteli Elijah, ty nechápeš, o koho se jedná. Oni byli za svoje vědecké hodnosti i zásluhy jmenováni členy Imperiální akademie. Jako takoví nemohou být postaveni před běžný soud, leda by porota sestávala z pěrů — lidí na jejich vlastní úrovni —, pokud by se ovšem osobně a dobrovolně svědlo práva nevzdali."

"Tak jim to navrhněte. Víník se svého práva nevzdá, protože si nemůže dovolit risknout psychotest. Nevinný se ho vzdá bez váhání. Ani nebudete muset psychotest dělat."

"Tímto způsobem to nejde, příteli Elijah. Vzdát se v takovém případě práva a nechat se soudit laiky znamená vážné a snad nenaspravitelné poškození prestiže. Oba dva mají svou hrdost a tvrdohlavě odmítají vzdát se práva na zvláštní soud. Otázka viny je celkem podružná."

"V tom případě to nechte být, jak to je. Uložte spor k ledu, dokud se nedostanete na Auroru. Na neurobiofyzikální konferenci bude obrovská záoba pěrů a vědeckou hodnotu a pak ..."

"To by, příteli Elijah, znamenalo citelnou ránu samotné vědě. Oba vědci by trpěli už proto, že dali podnět ke skandálu. I ten nevinný by byl odsuzován jen za to, že se dostal do tak odporné situace. Panoval by názor, že celá záležitost se měla za každou cenu vyřídit v tichosti a bez

modelem, a myslím, že byl vyroben ve stejném roce ve stejné výrobě jako R. Preston. Oba byli dáni do služby ve stejné době."

"Zvláštní shoda... velmi zvláštní."

"Bohužel skutečnost, a proto na základě konstrukčních rozdílů mezi oběma sluhy není dost dobře možné dospět k rozuzlení případu."

"Tvrdí R. Idda totéž co R. Preston?"

"Přesně totéž, až na zrcadlovou záměnu jmen."

"R. Idda tedy uvádí, že mladý Sabbat, ten, jemuž ještě není padesát," — Liše Baley nedokázal ve svém hlase zcela potlačit užšepačný přízvuk — „je autorem myšlenky; že s ní decimálně seznámil dr. Humboldt, který na pochvalách nešetřil, a tak dále."

"Ano, příteli Elijah."

"Jeden robot tedy lže."

"Vypadá to tak."

"Bude snadné zjistit který. Myslím, že již zavrubné vyšetření dobrým robotizem..."

"V tomto případě by robotista nestačil, příteli Elijah. Pouze kvalifikovaný robopsycholog by měl dostatečnou váhu a dostatek zkušeností, aby v tak závažné záležitosti mohl učinit rozhodnutí. Na palubě lodi nikdo s takovou kvalifikací není. Vyzetřování by se dalo provést, až když se dostaneme na Auroru..."

"A to pak fanoušky klepne papka. No, ale tady jsi na Zemi. Můžeme spážit nějakého robopsychologa a to, co se na Zemi upeče, se na Auroru určitě někdy nedostane a ke skandálu nedojde."

"Až na to, že ani dr. Humboldt, ani dr. Sabbat nedovolí, aby jejich sluhové byli vyzetřování pozemským robopsychologem. Pozemšťan by se musel..." odmítl se.

"Liše Baley apatičsky dokončil: „Musel by se robota dotknout."

"Tohle jsou staří sluhové, mají dobrou pověst..."

"A nasmějí býti poskvrněni dotykem pozemšťana. Tak krutná, co po mně vlastně chceš?" Odmítl se, ale užklebek přetrval. „Promiň, R. Daneeli, ale nevidím žádný důvod, proč jsi mě do toho zatáhl."

"Moje postání na lodi nemá s uvedeným případem naprosto nic společného. Kapitán se obrátil na mě, protože se na někoho obrátit musel. Připadal jsem mu asi dost lidský na to, aby se mnou mluvil, a dost robotský na to, abych důvěrné informace dále nešířil. O všem mi povídal a pak se mě zeptal, co bych dělat já. Uvědomil jsem si, že příklím Škokem se můžeme dostat na Zemi stejně snadno jako k našemu cíli. Řekl jsem kapitánovi, že stejně jako on nevím, jak ten zrcadlový problém vyřešit, ale že na Zemi existuje člověk, který by nám snad mohl pomoci."

"Příteli údolí Josafat," poloohlasně a nesrozumitelně zabručel Baley.

"Uvědom si, příteli Elijah, že když se ti tuhle záhadu podaří vyřešit, prospěje to v každém případě a prospěch z toho může mít i samotná Země. Samozřejmě že na veřejnost by se nic nedostalo, ale kapitán má doma určitý vliv a dovedl by být vděčný."

"Tlačil mě stále víc ke zdi."

"Jsem naprosto přesvědčen," pronesl R. Daneel nevrženě, „že jsi již dostal nějaký nápad, jak by se mělo postupovat."

„Vůbec nic. Zdůraznil jsem, že situace dr. Humboldta je horší. Pochopitelně, kdyby původně šel v rámci Sabbata, okamžitě by změnil svou výpověď na pravdivou, což vlastně tvrdí, že udělal. Ale kdyby naopak původně vypovídal pravdivě, okamžitě by se uchýlil ke lži, aby chránil Humboldta. Je to stále jako obraz v zrcadle a nic jsme nezískali.“

„A co tedy získáme výsledkem R. Prestona?“

„Nic, kdyby zrcadlový obraz byl dokonalý... ale on není. Kaneckonečů. Jeden robot přece jenom vypovídá pravdu a jeden přece jenom lže, a to je ten asymetrický bod. Závolej R. Prestona. A jestli záznam výsledku R. Iddy je hotov, dej mi jej.“

Projektor opět přišel ke slovu. Ze zdi civěl R. Preston; v každém ohledu stejný jako R. Idda, s výjimkou některých maličkostí v provedení hrudní partie.

Baley řekl: „Zdravím tě, R. Prestone.“ Při řech držel před sebou záznam výpovědi R. Iddy.

„Zdravím tě, pane,“ odvětil R. Preston. Měl naprosto stejný hlas jako R. Idda.

„Ty jsi osobním sluhou Alfreda Barra Humboldta, že ano?“

„Jsem, pane.“

„Jak dlouho, chlapče?“

„Dvacet dva let, pane.“

„A má pro tebe pověst tvého pána velkou cenu?“

„Ano, pane.“

„Pán R. Prestona, dr. Humboldt, je vinen z plázně. Jestliže moje vývoody sdělíš kapitánovi a požádáš ho, aby s ním okamžitě seznámil dr. Humboldta, pak kapitán uslyší přiznání. Stane-li se to, doufám, že má budeš hned informován.“

„To samozřejmě budu. Omluvíš mě, příteli Elijah? Musím s kapitánem hovořit soukromě.“

„Jistě. Použij zasedací místnost. Je odlišná.“

Když se Daneel vzdálil, Baley se nedokázal soustředit na žádnou činnost. Seděl jako přemýšlející a cítil se hodně nesvůj. Vše závislo na správnosti jeho analýzy a on si byl velmi dobře vědom, jak jeho expertiza v robotice je nedostatečná.

R. Daneel se vrátil za půl hodiny... za půl hodiny, která v Baleyho životě byla jednou z nejdelších.

Nemělo samozřejmě význam pokusit se vyčíst z nehybné humanoidní tváře, co se přihodilo. Baley se snažil vzrušení potlačit.

„Tak jak, R. Daneeli?“ zeptal se.

„Přesně tak, příteli Elijah, jak jsi usoudil. Dr. Humboldt se přiznal. Uvědom, že spolehlavě na to, že dr. Sabbath ustoupil a umožnil mu tento poslední triumf. Krize pominula a kapitán nešetřil uznáním. Dej mi dovolení, abych ti vyřídil, jak se tvé schopnosti pro detail obdivuje, a myslím, že i já získám na oblíbenosti, protože jsem navrhl, abychom se obrátili na tebe.“

„Dobrá,“ řekl Baley a teď, když se potvrdilo, že jeho úvaha byla správná, rozlépala se mu kůže a na čela mu vyrazil pot, „ale, příteli Elijah, R. Daneeli, buď tak hodný a už nikdy mě do takové situace nezasaň.“

„Vyhazoval jsem se, příteli Elijah. To však bude pochopitelně záviset na závažnosti situace, na

„Považoval bys za důležité tu pověst chránit?“

„Ano, pane.“

„Považoval bys ochranu jeho pověsti za tak důležité jako ochranu jeho života?“

„Ne, pane.“

„Považoval bys ochranu jeho pověsti za tak důležité jako ochranu pověsti někoho jiného?“

R. Idda zaváhal. Pak řekl: „Takové případy je třeba posuzovat podle specifických podmínek, pane. Pravidlo všeobecné platnosti nelze stanovit.“

Baley se rozmýšlel. Tihle vesmířanští roboti hovoří uhlazeněji a inteligentněji než pozemské modely. Nebyl si zcela jist, zda takového důvěpsem překoná.

Bekračoval: „Kdybys usoudil, že pověst tvého pána je důležitější než pověst někoho jiného, řekněme Alfréda Barra Humboldta, lhal bys, abys pověst svého pána chránil?“

„Lhal bych, pane.“

„Lhal jsi ve své výpovědi, týkal-li se sporné záležitosti tvého pána a dr. Humboldta?“

„Ne, pane.“

„Ale kdybys lhal, popřel bys, že jsi lhal, abys tu lež kryl, že ano?“

„Ano, pane.“

„Nuže,“ pronesl Baley. „podívejme se na věc z tohoto hlediska. Tvůj pán, Gennao Sabbat, je v matematice kapacitou, ale je mladý. Kdyby v této sporné záležitosti s dr. Humboldtem podlehl pokušení jednat proti etice, jeho pověst by poněkud utrpěla, ale je mladý a má dost času, aby ji napravil. Čeká na něho řada vědeckých úspěchů a lidé by nakonec na tento pokus o odvrácení myšlenky pohlíželi jako na omyl horkokrevného mládí, které nedodrželi důsledky. Bylo by to něco, co by si mohl vynahradiť v budoucnosti.“

Kdyby se naopak byl dr. Humboldt, kdo podlehl pokušení, záležitost by byla mnohem závažnější. Je už starý a jeho velké zásluhy přesahují staletí. Jeho pověst byla doposud bez poskvrny. Avšak na tohle všechno se zapomene kvůli jedinému přechínu v pozdních letech a on už nebude mít možnost jej napravit v tom poměrně krátkém čase, který mu zbývá. Bylo by toho víc, co by jinak mohl vykonat. V Humboldtově případě by bylo zmařeno zdaleka víc mnohaleté práce než v případě tvého pána a o tolik méně příležitostí vydobýt si zpátky původní postavení. Chápeš, že ano, že Humboldtova situace je horší a že je nutné ji posuzovat pečlivěji!“

Nastala dlouhá odmlka. Pak R. Idda pronesl spatickým hlasem: „Vypovídal jsem líživě, Dr. Humboldt to je, komu ta práce patří, a můj pán se hanebným způsobem pokusil přivlastnit si zásluhy.“

Baley řekl: „Dobrá, chlapče. Přikazuje se ti nezmínovat se o tomhle nikomu ani slovem, dokud ti neudělí povolení kapitán lodi. Propouštím tě.“

Obraz se zdi zmizel a Baley zabasal z dýmky. „Mysliš, Daneeli, že kapitán odposlouchával?“

„Jsem si tím jist. Je kromě nás jediným svědkem.“

„Dobrá. A teď sgho druhého.“

„Ale, příteli Elijah, s ohledem na to, co R. Idda doznal, má to nějaký význam!“

„Samozřejmě že má. Doznání R. Iddy nic neznamená.“

„Nic!“

tvé blízkosti a na určitých dalších faktorech. Měl bych ještě otázku . . ."

"Ano!"

"Nebylo možné usuzovat tak, že cesta od lži k pravdě je snadná, ale že cesta od pravdy ke lži je obtížná? A nepadl by v tomto případě do stáze robot, který změnil pravdu za lež, a jelikož se do stáze dostal R. Preston, nedalo by se snad dovodit, že je to dr. Humboldt, kdo je nevinný, a že viníkem je dr. Sabbat?"

"Ano, R. Daneeli. Takový výklad by možný byl, ale ukázalo se přece, že ten opačný je správný. Humboldt se přece přiznal, že ano!"

"Přiznal. Ale jak jsi, příteli Elijah, při dvojném možném výkladu tak rychle přišel na ten správný?"

"Báley na okamžik zkrpivil rty. Pak se uvolnil a zkulatil rty do úsměvu. „Protože, R. Daneeli, vzal jsem v úvahu reakce lidí, a ne robotů. O lidských bytostech vím víc než o robotech. Jinými slovy, o tom, kdo z matematiků je vinen, měl jsem představu dříve, než jsem začal s výslechem robotů. Jakmile se mi u nich podařilo vyvolat asymetrii, vyložil jsem ji prostě tak, aby vina padla na toho, o kom jsem již dříve věřil, že vinen je. Reakce Roberta byla natolik dramatická, že se viník zhroutil; moje analýza lidského chování by k tomu asi nebyla dostatečně účinná."

"Moc rád bych věděl, co to bylo za analýzu lidského chování."

"Při šedol Josifet, R. Daneeli, přemýšlel a nebude se muset ptát. V tomto příběhu o zrcadlovém obraze je kromě pravdy a nepravdy další bod asymetrie. Je to věk obou matematiků: jeden je hodně mladý a druhý hodně starý."

"Ano, to jistě, ale co z toho?"

"No přece tohle. Dovedu si představit mladého člověka, zapáleného okamžitou, omračující a revoluční myšlenkou, jak se ohradí se starým člověkem, kterého od svých raných studentských let považuje ve svém oboru za poloboha. Ale nedovedu si představit starého člověka, zahrnovaného mnoha počtami a zvyklého na významné úspěchy, jenž přišel náhodou na okamžitou, omračující a revoluční myšlenku, jak ji konzultuje s člověkem o staletí mladším, kterého spíše považuje za mladé škeřidlo . . . nebo jak by se velmi těžko vyjádřil. A ještě tohle, ukradl by mladý člověk zbožňovanému polobohu myšlenku, kdyby tu možnost měl? To je nemyslitelné. Avšak starý člověk, vědom si ubývajících sil, mohl by se docela dobře chopit šance k poslednímu proslavení a říct si, že na dorostence ve svém oboru nemusí brát žádné ohledy. V hostce řečeno, není logické, aby se Humboldt radil se Sabbatem, ani aby Sabbat ukradl Humboldtovi myšlenku; s t obou hledisek byl viníkem dr. Humboldt."

R. Daneel o tom dlouho uvažoval. Pak napřáhl ruku. „Musím už jít, příteli Elijah. Jsem rád, že jsem tě viděl. Ať se zase brzy setkáme."

Báley stiskl vřele robotovu pravici. „Pokud ti to, R. Daneeli, nebude vadit," opáčil, „tak ne pšlil brzy."

Přeložil Jindřich Smékal

VZPOMÍNKY

TORO CAVTH / POVÍDKA

Právě jsem seděl u obrazovky, když byl vyhlášen poplach. To je tento týden už potřetí. Jestli to tak půjde dál, ventily nádrže se zanesou špině a všichni zajedeme hladni a suchem. Kvůli tému se držel nepetržitě po půl minutách. Ale nikdo nereagoval. Chyběl jí lids. Nemůžu říci, že by nás to neroztříkalo, ale už jsme si zvykli. Ztrátl jsem zvuk a čekal jsem. Vyrušil mě právě uprosřed příběhu, v tom nejzajímavějším. Krajina je bílá, všude jiskří snh, větve stromů jsou ztěkklé nádhrou. Parta lidí pomalu klouže průsekem. Jeden se opožďuje, upadla mu rukavice. Zlobí se, ještě neví, že díky tomu zatím neobvyklé setkání, na které bude vzpomínat celý život. Nikdy se té vzpomínky nenabaží. Ani nevím, kolikrát už jsem ten příběh sledoval, ale nenudí mě. Ani trochu. Ted se ovšem už pokračoval nedá. Zvedl jsem se od obrazovky a šel na kohoutek. Bernadě je suchý. To se dalo čekat. Nalil jsem si trochu zteplálé vody ze sifonu. Ještě že klimatizace funguje. Za zataženými žaluziemi je docela smesitelné. Samozřejmě, mohl to není. A o světlém vánku se už vůbec nedá mluvit. Mole. I o něm znám několik dobrých příběhů. Mohl bych si některý z nich přečíst, ale poplachová siréna by mě mou vzpomínku přerušila právě tak krutě, jako v půli utala příběh ze zimního lesa.

Už zase vyje. A bude vří tak dlouho, dokud se někdo nevedne a nedá hlavní ventil do pořádku. Siréna je napojena na automatickou obsluhu. Rozezvučí se vždycky, když je zapotřebí zásahu lidské ruky. V poslední době málo častěji. A stále déle trvá, než se někdo odhodlá opustit to jednorukou rhodu, před ním vysedáváme, nastoupí do aerotaxi a nechá se dovézt k hlavnímu vodárenskému ventilu. Máže to být kdekoliv z dospělých. Od té doby, co jsme odkázáni na jediný zdroj vody, zhrumážděny v podzemních nádržích, jsme se naučili a vemilem zacházet všichni. V podstatě to ani často nepřicházelo v úvahu. Zpochybí. Tak jako mšlókoho bylo vůbec někde třeba. Za mého mládí dostoupila automatizace asi tak 98 procent, ted to budou tak 102. Nechť vás nematou ta dvě procenta nad stovku. Dvě procenta všech hlavních automatických provozů jsou totiž automaticky vyřazována a nahrazována novými automaty. To funguje skutečně berrvadně a nikdo se nemusí o nic starat. Zabezpečení potravin, jejich výroba, distribuce i práva běží například bezpotruchově dohových sférách let. Také doprava a oděvní průmysl byly donedávna na vrši, ted ovšem celý systém trochu zastaral, ale to je lma, že o inovaci nemá nikdo zájem. Když sedíte doma, máte co jíst, kde spát a čím se zabavit, netoužíte býtai po másu. Jen ta voda se nedá zcela automatizovat, proto nám čím dál tím více hupuje. Ostatně ještě před pár desítkami let tvrdili někteří „prognóci“, že lidem nehude dělat potíže stravit týdně půl hodiny nějakou práci pro veřejné blaho. To ovšem ještě nic nevěděli o objevu inženýra Yenna. Anž jš ne, sčkoliv jsem v Yennem pracoval ve stejném výzkumném ústavu. Znali jsme se ovšem jen velice povrchně. Asi tak, jako znáte člověka, se kterým se potkáváte na jedné chodbě, sedíváte na jedné poště a občas jedete spolu podzemkou. V té době pracoval vědecky už vlastně kdokdo a náš podnik byl obrovský, takže zná někoho od vidění znamenalo téměř něco jako důvěra.

Pak jsem Yenna na delší dobu ztratil a než a srova bych si to byl uvědomil, kdyby si byl ke mně nepřisěl v jidelně.

„Byl jste pryč?“ zeptal jsem se jen tak, ze zdvořilosti.

„Pryč?“ usmál se. „Snad by se to i tak dalo říci.“ Andai jaksi unaveně. Vůbec vypadal sešle a nějak nedůvěřivě. Díval se na mě jako profesor na studenta, o němž neví, zda jen tak chytile vypadá, aneb skutečně „byl“ je.

Kývl jsem hlavou a o další konverzaci jsem se nesnažil. Ostatně byl jsem už u kávy, když on začal a předkímem. A navíc se k nám hlítila laborantka Glinda. Byla to krásná žena, neustále naťovu. Nechtěl jsem ji to plehčovat, a tak jsem ji včas stáhl z oběhu. To byl jakéś důvod, proč jsem při odchodu od stolu a později ve

ivé laboratorii myslel víc na ni než na inženýra Yenna. Myslí, že se druhým jménem nazýval Alva, jako ten dávný fyzik a vynálezce, ale tehdy bylo módní užívat jen jedno jméno, a tak Yenn měl na svém štítku na dveřích jako každý pouze jméno a profesi: Yenn, fyzik.

Inženýr Yenn se však přihlásil sám. Asi týden po našem setkání přišel za mnou domů. Mírně mě to šokovalo. Dnes už by to nikoho nezapadlo, soukromí je naprosto nenaružitelná věc, ale tehdy to a tam ještě existovaly návštěvy, i když byly dosti výjimečné a vědecky měly přichův malého následného vniknutí do neintimnější sféry člověka. Ale stávalo se to. Na světě ještě nebylo tolik lidí, a tak absolutní izolace nebyla tolik putná. Ani já jsem tehdy nedal najevo žádnou nevoli a pozval jsem Yenna dál. Jsou situace, kdy člověk překračuje všechny meze a takhle, tak jsem si později uvědomil, byla jednou z nich.

„Mám pro vás nabídku,“ řekl Yenn a vytáhl z kapsy krabici velkou asi jako dvě dlaně. „Nechám vám tu tenhle přístroj a vy mi ho oterujete. Zaplíná se to přes televizi.“

Kývl jsem. Bylo mi sympatické, že Yenn dodržuje alespoň druhé pravidlo soubití – neokrádá nikoho o čas víc, než je nutné. Set rovnou k věci.

„Abyste si nejdřív sedli,“ řekl jsem trochu nelogicky a rozhodně v rozporu se svými pocity, ale měl jsem dojem, že Yenn mluví jako v extázi, a chci jsem ho uklidnit.

„Co je to za?“ zeptal jsem se a ukázal na krabici.

„Paměťový okruh,“ řekl stručně.

Věděl jsem, co to jsou paměťové okruhy, i že se tímto problémem pár lidí neustále zabývá, ať je marnost jejich posilování všeobecně známa.

„I vy?“ namítl jsem nedůvěřivě.

„Jak vidíte,“ usmál se Yenn téměř omluvně. „Vlastně jsem si chtěl jen dokázat, že to skutečně nejde, ale mám dojem, že jsem dosáhl pravého opaku.“

Nemusel říkat, o čem se pokoušel. Šlo o přístroj na buzení vzpomínek, jakési perpetuum mobile vte neurofyziků a neurofyziologů našeho věku. Něco, co podporuje přirodním zákonům, a přece neustále provokuje fantazii pár blouznivců. Nepočítal jsem však s tím, že bych se v okruhu svých známých mohl set s někým, komu by právě tento problém nedal spát.

„Zkusíte to,“ řekl Yenn, „to vás nic nestojí.“

„Dáte mi k tomu nějaký návod?“

„Není to nic, co by stálo za ječ. Jen to zagnáte a tady na to čidlo položíte dlaň. Vše impulsy už si přenám. Asi si spočítáte nebudete mocí vybírat, bude to trochu chaotické, co se vám v paměti vynoří, tepe později se naučíte buditi i ty vzpomínky, o kterých už ve vašem vědomí zmizely všechny stopy. Ale to už jsou jenom takové ty poslední mouchy, i tohle čidlo, počítám, by se dalo zlepšit, aby člověk nemusel třeba hodit sedm z dlaní tady na té bedýnce, ale těch pár minut, co vás to bude zajímat, to jistě vydržíte.“

„Tak to album otevřete,“ řekl jsem. Ale Yenn mávl záporně rukou.

„Počkejte raději, až odejdu. Nikdy nevíte, co se vynoří, a třeba by vám svědek nebyl milý. Ale budete překvapeni plastičností obrazu. To není album, to je znovuoživná skutečnost! Pozor na to!“

Když Yenn odešel, vložil jsem krabici do srozu a šel na schůzku s Glindou. Teprve asi třetí den jsem si našel klidnou půthodinu a řekl jsem si, že to zkusím. Nemám takové kamarádské služby rád, obvykle musíte plichte zklamát, ale když už jsem neměl sílu odmítnout, tak do toho kyselého jablka kousnu.

Strčil jsem banánky do zedílek, položil dlaň na tvarované víčko krabice a čekal. Na obrazovce videopáradu začaly běžet jakási bílá a zelená čára a pak se objevila zed. Moje stará, známá zed. Zelená a víhklá, nepřijemná. Vládám jí ve snu a vědecky se budím s nepřijemným pocitem. Jeden známý psychiatr mi řekl, že je to něco s podvědomím, abych k očnu zašel. U té zdi se cosi stálo, ale kdy? Náhle už jsem neměl pocit, že se na zed dívám, ale že u ní stojím. Spíš za ní. Padaly mi totiž kalhoty a chci jsem si je upravit. I teď cítím neříkavost, aby se mi rychle podařilo zachytit zip. Je mi opět pět let a jsem velmi nechrabaný hoch...

Pět let. To se mně náhle vyvolalo jinou vzpomínku. Je krásná, drtím za ruku otce a stoupám dlouhou zelenou strán. Pak mě vyasaje je a já ubíám zlaté třetě přímo se stromu. Skoro cítím jejich hedvábný teploty dotyk, jak jsou ještě prohlédli sluncem.

Tuto vzpomínku ale znám, mám v albu fotografii z té doby. Vracím se rychle ke své záhadné zdi. Jenže mi nějak uniká. Vypnul jsem přístroj a šel spát. Teprve třetího dne se přiblížil posunul. Jistě než jsem si stačil upravit zip, doběhl ke zdi chlap v koženém kabátě. Za ruku vlekl dříve asi tak omluvě. „Podívejte kirk, jestli jen eckně,“ řekl jí do ucha. Pak přišli dva muži v uniformě večerního pořádku. Křičeli něco, čemu jsem nerozuměl, muž jim stejně nerozumitelně odpovídal. Muž skočil za zidku, takže vedle mě, prohlédl divce břízovou bledou a bodil jí zpět. Než se suráží vzpomínkou, zmizel v porostu. Rozběhl se za ním, ale nenashl ho. Odeházeli borm cestou. Ale jak zašli do lesa, to už jsem neviděl. Měl jsem hrůzný, přímo ledový strach, že mně ten chlap objeví a také podřetě. Omdlel jsem. Pravděpodobně i tehdy. Ale docela určitě teď. Ruka mi plítkou sbíhala z čidla, obrazovka se vypnula. Vběrdomí jsem byl jen asi pár minut, ale strach jsem měl ještě zima. Teď večer jsem už obrazovku nezapnul. Jestli to, co jsem viděl, byla tehdejší skutečná událost, vysvětlovalo by to mnohé. V podstatě všechno. Když mne tehdy našli, byl jsem pryč šoku. Právě jsem se asi probíral z mládeby,

když přišli zdravotníci s nosítky pro zavražděné děvče. Objevíli mne ve chvíli, kdy ji bodili do nešetřně do vzru a vyjádřili se ne právě vřabně. „Jestli čekáš,“ zasýdel na mě jeden z nich. To mi stačilo. Negromluvil jsem o tom, co se tu událo, za celý svůj život. dokonce jsem to všechno zapomněl. Zůstala jen zeď, temná brána, hlenný strach z lékařů, zdravotníků, omdlévání při pohledu na krev a vůbec všechny ty neurčdy, které mne celý život pronásledovaly. Druhý den jsem Yennovi spartil odněst.

„No,“ řekl Yenn. „Funguje to?“

„Funguje,“ řekl jsem. „ale dluo do světa a tím neuděláš. Leda snad v psychiatrín.“

Pak jsem Yenna opět ztratil z očí a brzy nato ji Glindu. Přeorientovala se. Na Yenna. Dokonce jsem dostal páněmění, že se vzali, a pak jsem po čase zaslechl, že se rozvedli. Za nějaký čas nato jsem opět potkal Yenna.

Chěl jsem mu poděkovat za jeho vynález. Tehdy před lety jsem jeho přístroj nedocenil, leprve po čase jsem pochopil, že je skutečně převratná věc. Zvlášť kdyby byl přístroj seguvateelný. Něco pro neuroterapii neprosto nepotradateelného.

„Zapomeš na to,“ řekl mi Yenna.

Neporozuměl jsem mu. Snažil jsem se mu vysvětlit, že mu nevycháím Glindu, ostateč už s ním ani nežije. Plece kdyby chěl. mohl bych ji vyhledat...

„Sotva,“ řekl Yenn. „Ne nechápeš. Glinda se nanechytala na mě, ale na „Erynyje“, tak jsem totiž nazval přístroj, který jsi před lety testoval.“ Vyprávěl dlouho. zaplétal se, vracel. Pochopil jsem ledaco: podle něho přístroj působil na Glindu jako droga. Čcela mu propadla a proseděla u něho celé dno. Když Yenn viděl, jaké nebezpečí jí hrozí, přístroj odněl a bytu a dal uschovat do trezoru. Glinda nejdřív protestla, pak vyhrožovala a nakonec odella. Zdravotně je to s ní trochu lepší, ale její nervová soustava už je trvale narušena.

„Nebaví ji nic, než se vracet do minulosti,“ řekl Yenn. „Nežije dneškem, ale včerejkem.“ Trochu prý to tuší, už když přístroj zkoušel, a proto mi ho odněst otestoval, ale když jsem se tehdy zdřhl tak krásná normálně, tak mi podlehl. A zničil Glindu.

„Těba k tomu měla sklony,“ snažil jsem se Yenna utělit.

„Přesně to jsem si ověřil,“ řekl Yenn. „Měla k tomu sklony a má je 28 lidí ze sta. Když jednou tehle přístroj půjde do výroby, kdo bude těch 28 lidí ze sta hlídat? Z milionů je to dvě stě padesát tisíc lidí. Postaví k nim kontrolory? Dostanou odznak, že jsou vyloučeni z poletku Erynyje?“

„Mohlo by to fungovat jen jako lék. Těba jako droga, když chceš. Na rozdíl od Glindy má to pomohlo. To mi poivrdil i náš podnikový psychiatr.“

„Znáš tu povest o dšinu a lábvi? Zptáky už ho nikdo nedostane. Můj přístroj zůstane, kde je.“

Nevím, jestli Yenn své slovo dodržel. Tehdy jsem ho viděl aspoled, zemřel o pár měsíců později. Spolu s Glindou. Mluvil se o náhodě, o sebevraždě, dokonce i o vraždě. Kdo to máš soudit. Dnes mi člověk k dispozici takové přístavy, že ho může zadržet jen jeho morálka. Nic víc.

Abyste rozuměli, má je dnes padesát. A to, co vám vyprávím, se stalo před více než pátadesát lety.

A jak také víte, člověk si události posledních let pamatuje dš než události, které se odehály dávno, v době dětství a mládosti. Nežeknu vám tedy, jestli to začalo před třiceti lety nebo před čtyřiceti, ale řád je, že v té době byl Yenn už nejméně deseti let mrtvý. V obchodech se objevily malé spartíky se známkou „EYN“.

Hračka pro senory, jak se tomu tehdy říkalo. A skutečně, kdo byl jen trochu s dobou, nepomněl svým abým, zejména matce, otci, dědečkovi, leikému strýci či osamělé tetě koupit hračku pro velk, spartie EYN.

A to už. K naší tetě ho donesl můj bratranec a přiznám se, že jsem na první pohled vůbec ne poznal, že jde o dštate o Yennovy Erynyje. Přístroj byl přizpůsobený konkrétním zřímám, přibohl spšl obrazem, nebudil noc. Člověk mce mohl svou vzpomínku sledovat a nasmážit si blahodě, ale nikdy neměl pocit, že se znove své mužem na první scházce či ústavním dávno autonehody. Ad později jsme se vrátili k původnímu vřadu Yennovu, ale nicméně ani to ne s dneškem vůbec nedá porovnat. Dnes už by ani Yenn svůj přístroj poznal, i když si myslím, že mu převezatí patřít a že by si zasloužil pomník. Kdyby ovšem byla jiná doba. Kdo dnes měl chut a čas stavět pomníky, to nevím.

Já jsem si Yenna páčící vyvolal na obrazovku, ale do toho jeho nadělal, když ke mně tehdy přišel poprvé, mi vždycky plimlala jakási škepe a také, snad vinou nějakých poruch, se mi na obrazovce objevila Glinda situace, na které si já rozhodně nemohu vzpomínat. Snad je to nějaká supravzpomínka, kterou měl Yenn im. Prý je něco takového možné, říkal mi nedávno vnuk. Už se na tom pracuje. Brzy se ~~určujeme~~ musel spokojovat s vlastními vzpomínkami, ale budeme si moct vřáit i vzpomínky našich dávnych známých, přátel, našich rodičů, sourozenců. Budeme si moct vřáit nejen první scházky ve vlastní vzpomínce, ale i ve vzpomínce našich partnerky.

Jen abych se toho dožil. Všechno strašně upadl. Nikdo se o nle nestaral a já kolikrát musím sám na staré kolena vřát a klepnout do klamailace. Za posledního rok se mi zadržla dvakrát. Kdo to opraví, než kontrolní automat rupne, to je v jívě. A o řídění lince ani nemluví. Povidám vnukovi, už že mi polívka zůstala pjevěrem řízet asi na metu od stropu? A neji doš a nejit.

„To le teď každou chvíli,“ povidá vnuk. A tím to bylo obyto.

A nejhorší je to s vodou. Zatože plně neexistují už asi patnáct let. Ledovce jsou si dýno vyplily a taková, že jímé neodolali moři, ale na to potom přišel nějaký plný zážrak, prý by to změnilo celé prostředí, i když ji mřím, že je takové ticho, že je takové ticho a horko nebylo nikdy. A voda je neuvěřitelně čistá, seučil. Co je to orosení atkence, vln ten a téhle beby.

Díky jí se to našel dý vodit. Hladit ventily, jak ná přístav nůl sířna, to tedy nechodim. Na to jsem přišel jen už trochu ruz. Ale občas se téd podívám na práci jiných. Jeden řekl "RENKA" mi stánuu k pomohal jsem rovnal knihovnu. Jako bych tam znovu byl, když si zapnu "RENKA" mi stánuu k pomohal jsem rovnal knihovnu. Jako bych tam znovu byl, když si zapnu "RENKA" mi stánuu k pomohal jsem rovnal knihovnu.

Samozřejmě, dlelnka je loňský přístěh. Když jsem chvil si něco přičít, "RENKA" mi stánuu k pomohal jsem rovnal knihovnu. Jako bych tam znovu byl, když si zapnu "RENKA" mi stánuu k pomohal jsem rovnal knihovnu. Jako bych tam znovu byl, když si zapnu "RENKA" mi stánuu k pomohal jsem rovnal knihovnu.

Benito opouští, a já zpočátku nevěděl, o čem je řeč. Pak jsem přišel na to, že na jedné z tučků mhu máne každý ráte je zapamat si musí být. Prý až bude ten superpříběh. Ze mu dím že pravdě. A víte, co jsem objevil? Ze on to knihu nikdy nečetl. V jeho době už se to vůbec nečetlo. Bial jí malých zraků známá a řekla, jak a z vzpomínky se mi do toho zapletl.

Méně jsem skoro celý vešel v kluba o dím mlhavi. A Biot se mi poštěl lhal. Seděl si před domem, nemastit ven ani nov vystupit — a profláje, co chce. Než si vzpomínáme. Dostalo. A když je červu dvestolet, tak mi věřte, že má vzpomínka. A když někde je prava paměť trochu selže. Máne že, "RENKA" pomůže i tam, kde už ani já nevím, jak to tehdy bylo. A pokud člověk přece ten někdy má chut vrátit se do květučtiny, máte si za jdu kluba a popovídá si prava o takových věcech, o jakých si já používám v mluveném jazyce se u nás rozasol. Pak se ovšem o tom, co si kdo vybavil ze vzpomínky při nějakých událostech, co kdo viděl, čeho se všiml, nak z vzpomínka a co má třeba úplně popírat. Už se táčelo, že se manile do krvo

požádali, jaké to bylo třeba o posledním dovolené. S kým se sešli a k do tam byl. Každý si vzpomínal na něco jiného. Jenže to museli být už starší manželé, teď nem piliš v mokrě chodit na dovolenou. Abych řekl pravdu, o celém takovém nedvím. Někdy ty mladá přece jen trochu lituji. Já mám vzpomínky, že bych mohl rozdělat, a například vzpomínám jen na to, jak a s kým si kdy na co vzpomínali. Proto vymysleli poštěl nové typy "RENKA", dokonalejší, citlivější. Ted připravuji tu superknihu, která bude lumobil i vzpomínky těch, na něž si vzpomínáme.

Kdyby se toho byl tak Yenn. Často myslím na to, jak se bál, že to lidé mohl ublížit, a vída, dnes už by si žil bez "RENKA" neuměl nikdo ani představit...

Jen to horko mě otravuje. Stačí lidé prý mají tempo řídit, ale co je moc, to je moc. Zápnu si zase žime. Takový snh se už dnes nevidí. Ti mladí ho vlastně ani nemají, ale ve svých vzpomínkách. Leda že by si někdo vzpomínal na mole...

Jedna z nejkrásnějších mých vzpomínek. Nejrůznějších...

"A tady je další," řekl Gil. "Mylim, že jsme začali včas. Žetě pír mšáků a plísk by to tu všechno plit ryl na věty. Podívej se, jak je to všechno zřetlivé, klimatické upnutí, voda nřila už ačpou týden. Bud umiel chodit žim, anebo se udusit!"

"A co to tu vlastně je?"

"Blízimé, přece. Anebo léčebna, jestli chceš. Léčili tu pomocí vzpomínek. Prý. Ale byli to baršani. Vůbec se o lidi nestarali..."

LENKŮ VESMÍR

Lavice, ve které jsem seděl v první třídě, stála u okna. Tak blízko, že jsem se mohl rukou dotknout druhé desky pod sklem. Roky ubíhaly, třídy se střídaly, ale já jsem si vždycky vyhradil místo u okna. Naše škola stála na vysokém pobřeží na okraji města. Z okna bylo vidět mnoho zajímavých věcí. Nejzajímavější jsem se však díval na anténu radiotelekopu. Anténa vypadala malá, ale já jsem věděl, že je obrovská — a že nebl ohrožená třesemetrovým žit.

Ráda jsem pozorovala její tažující pohyb. Všechno, co jsem se ve škole naučil, nějak souviselo s anténou.

Byla to anténa radiotelekopu, který hledal signály zvaných bytosti z dalších planet. S anténou jsme se spřátelili. Když jsem nemohla vyřelit obfity skoli, anténa mě pozvalovala. "To nře, užřetě to dořetě! Ani já to nemám směř. Je třeba se naučit, naučit, naučit..."

Na jaře se od větrů pohybu reflektoru odrážely sluneční paprsky a po střeš třídě poskakovala bílá prašatka. Ve dne i v noci, v horku i mrazu, ve vlhknu dnu i ve suchu pracovala anténa svého radiotelekopu.

Jednou se však zastavila. Vyhledala jsem a ohnů viděla žil skloněnou dolů. Tehdy jsem k ní běžela. Utkala jsem tak rychle, jak jen jsem dovedla: školní dvůr, ulice, síňice... Pod anténou klidně chodil lidé, někdo mi nevěnoval pozornost...

Dlouho jsem se nevrátila do internátu. Viděla jsem, že se už bodu vyprávět, proč přišla. Jak jsem se vyvěřil?

Od té doby byla anténa telekopu nehybná. Celá jsem

Valentina Žuravlenová z knihy Antologija sovětskoj fantazijky 14. díl Molodaja gvarilja Moskva

ve novinách, že více než čtyřicet let trvalý pokus zachytit signály mimozemských civilizací byly bezúspěšné. Ze svého okna jsem viděla mrškovana žil antény jako dře, sluneční prašatka po střeš však už neběžela. Občas mě pohledem oslovil a troufal myšlenka: já to změnímu a teleskop bude opět mluvit k nebi.

Stala jsem se astronomkou a jako svůj obor jsem si zvolila problémy spojené s mimozemskými civilizacemi. Například jsem nás saryvali průzkumníky. Stala jsem se průzkumníkem v této době. Poslední seriálů a bezvýsledný pokus vyvolal rozčarování. Nebylo u nás a jedné pracoviště, kde by se odborníci zabývali soustavami výzkumu. Nevycházeli nás — a my jsme se nevznemali. Viděl jsem, že staré cesty jsou nevhodné, a nové jsme zasmali.

„Světí a já je vidím: když zhasnou, uvidím, že nejsou. Jak jednoduše. Ale jak uvidět lásku?“

Je těžké vysvětlit, co jsem tehdy cítila. Snažil jsem se vysvětlit proto, aby byl pochopitelný průběh dalších událostí.

Nad řekou dui silný vítr, procházel jsem a běžel domů. Dlouho jsem chvilku po pokoji, a když už to nebylo k vydržení, začala jsem probírat své knihy.

Jsou minuty, kdy se i nejlepší člověk stává nestolitým. S chladnou bezcitností jsem hleděla na stránky známé z dětství. Dříve jsem tak, uvažovala jsem. Vám také, i vám, všem! Máte mě, že si lidé v každé době představovali mimozemské signály podle toho, do kterého stáda technického rozvoje dospěli. Vynalezli rádio – a mysleli si, že zachytí rádiové signály. Vyděly první ruky – začali uvažovat o přiletu cizích korábů.

Vznikla kvantová optika – začali lavit svazky světla... To přece nejde! Všechno je špatné! Signály, pokud existují, jsou vysílány civilizací, která je o miliardy let starší než naše. Signální civilizace (to je náš odborný termín) nejsou jen rozvíjející se vědomostí, dokážou dělat vše, co narušuje přírodní zákony. Nevysílají stěží slyšitelné signály, které lovíme na hranici citlivosti přístrojů, ale signály obrovské intenzity. Signály stejně zřetelné jako světla města, na která jsem hleděla z mostu. Nevidí je pouze slepý! Takové signály však neznáme. Buď vůbec neexistují, nebo...

V tomto okamžiku jsem zapoměla na svoji zlost na lidskost. Závěr byl směřující: signály jsou před našima očima, takže nás omrzely a už je prostě nevinnáme!

Byla to bláznivá noc. Nezapla jsem ani minutu. Měla jsem barokku z poznání, že cíl je někde blízko.

„Světí,“ opakovala jsem, „všechno je vidíme. Až zhasnou, zjistíme, že už nejsou.“

Ráno jsem byla unavená a už bez jakéhokoli rozčarování jsem mohla prozkoumat celý myšlenkový postup. Signální civilizace nás daleko předstihují ve vývoji, ale ani jím není dostupná nadsvětelná rychlost. Nebudou mít a hledat rozum. Pošli signály. Nebudou to signály směřované, neboť se neví, kam je směřovat, ale něco jako výzva: „Všichni poslouchají!“ Takový signál musel být automatický, „zpracovávat“ vlude, kde může být

vysílacem organizovaný život. Řekněme nám planetách s atmosférou. To znamená, že signály musí být obdobné pro Zemi, Mars, Venuši. A hlavně – musí trvat dlouho. Musí existovat milióny let! Za tu dobu se rozpadne i nejvyšší hvězda...

Ráno v devět jsem zahájila experiment. Jeho podstata byla jednoduchá. Nalezla jsem novou cestu a zalezl ji měl stroj, sčítavý logický stroj P-10. Naprogramovala jsem úkol, jehož smysl byl přibližně tento:

Předpokládáme, že jsme se stali všemohoucími. Máme poslat signály na všechny planety, kde v zásadě mohou existovat vyšší formy života. Včetně planet nám neznámých. Musí být pozorovatelé pro všechny ასეპო trochu rozumné bytosti.

Jaké jsou to signály?

Zapula jsem stroj a kopil program odnesla svým spolupracovníkům. Nové hypotézy probouzejí nejostřejší kritiku. Nové myšlenky zkoušíme jako kov, který půjde na mimořádnou snahu. A navíc: někdy se nevysvětlí.

Vrátila jsem se do své laboratoře. Stroj pracoval. Podle údajů kontrolních přístrojů jsem viděla, že stroj přijímá stále nové a nové informace, předávané z centrální paměti.

Tyto stroje jsem nejednou použil k prověření svých předpokladů. Stroje se nikdy nesmýšlely. Rozbíhaly však napřed nejistějším hypotézám. Věděl jsem, že stroj typu P-10 musí v průměru do deseti minut rozdělit každou „prázdnou“ hypotézu...

Hleděla jsem na hodiny. Do laboratoře přišli všichni moji spolupracovníci. A všichni hleděli na hodiny. Uplynulo čtyřicet minut, stroj pracoval a my jsme viděli, že vysílá stále nové a nové daty. Dvanáct minut se bral v informacích archívu Mezinárodní astrofyzikální společnosti. Čtyři minuty trval jeho rozhovor s Pulkovskou observatoří. Náhle další překvapení: stroj se na dlouhou dobu spojil s Informačním oddělením filmového archívu. Nevím, co tam hledali jeho elektromagnetičtí kolegové, trvalo to však přes čtyř hodiny.

Čekal jsem. Někdo navrhl, abychom si nechali přimstít oběd do laboratoře. Stroj se spojil s nejrozumnějšími organizacemi. Jako když člověk, zalýkající se spěchem, chrlí daty.

V šest večer mě donutili odejít. Šla jsem do knihovny a ulehla na gauč. Stihl mě, že mě za

hodinu probudí. Když jsem se vzhodila, byla za pět minut dvanáct. Hleděla jsem k P-10. Pracoval. Řekli mi, že od devíti hodin se stroj zahájí zpracováním údajů o Marsu a Venuši.

Seděl jsem celou noc. Téměř nepřetržitě zvonil telefon, vlnění se vypařilo. Co jsme měli odpovídat?... Signály musely být všobecně známé, vědní. Chápal jsem, že i pro nás bude obdivný nový pohled na fakta odkážející považované za samozřejmost.

V osm ráno stroj ukončil práci. Něhlem noc přiletěl astronomové z Moskvy, Melbourne, Ottawy. Do místnosti se nesměli ani vejít, maozi seděli na chodbě. Náš vedoucí přistoupil k tlačírně stroje, stiskl klávesu a stroj napsal:

„Polární záře.“

Uspadl jsem do rozpaků. Mýšlenka na polární záři nás napadla už večer, ale kvůli něčemu jsme ji zamítli. Přednášel jsem se ve formulování první otázky:

„Polární záře zářívá na činnosti Slunce. Což tomu tak není?“

„Ano,“ odpověděl stroj. „Signály se skladou na proud částic vyzařovaných Sluncem. Pro daleké signály je vhodné využít místní energii. Signální charakter polární záře se projevuje v pravidelném střídání barvy.“

Nastal takový hluk, že jsem nerozuměla ani slovo. Stroj byl zasypan desítkami dotazů, ale vedoucí rozhodl: „Ne tak rychle! Především musíme vědět, jak...“ proste, jak se mění barva signálů.

Naprogramoval otázku a stroj odpověděl:

„Periodicita je dva a půl roku. Trvání polární záře dvě hodiny. Každého dva a půl roku se objevují analogické signály i v polárních zářích na Venuši a Marsu. Nejlépe jsou pozorovány v údobí Dionu, Island, rok 1863.“

Za hodinu nám přivezl mikroskop Dionova knihy. Polární záře v ní byla popsána takto:

„Oznámili nám, že začíná polární záře, a my jsme se co nejrychleji vytkrčeli na střešní kaptory. Nedaleko země hořel bílý oblak. Nejprve svítily jeho okraje, potom se rozšířil celý a neboť mohl zářit blýž jak, Lasa našel lidí se v severní záři původně odrážela. Potom jsme v bílém světle, které zářila naplno, spatřili červenou stuhu. Nebyla to duha, tak často poplavená, ale pružná světelná stuha a výrazný kraj. Náhle

červená stuka zhasla. Nebo nám připadlo puzet, ale stuka se brzy rozšířila nasova. Potom její červenou barvu vyfialdala žlutá. Zdálo se, že ty zářivé pruhy jsou synchronizovány. Během polární záře se objevovaly a hazy v pravidelných intervalech. Pak jsme neviděli svazky světelných paprsků. Do výše vyzářily dlouhé sloupky světla, gradce a rychle. Měly různé barvy – od žluté po purpurovou, od červené po smaragdovou. A jako dovršení této velkoleté podivné vlny na nebo střídající se červená a žlutá sloupce. Záře měla průběh obvyklý pro tato místa...“

Dlouho jsme mlčeli. Potom někdo řekl:

„Dvě červené stupy a jedna žlutá... To je něco jako výzva. A vlastní zpráva – světelná vzplanutí v podobě sloupů.“

Ano, zde jsme předpokládali určitý rozklad obvyklých forem záře... Přesto se nám nepodařilo najít podobný popis nebo barevné záběry hlavní části „vysílání“. Zřejmě jsme si na polární záři a dleho nenapadlo filmovat ji nepřetržitě dva tři roky. Objevíli jsme pouze několik záběrů, na něž se postupně objevovaly signály „výzvy“. Byl to starý filmový výsledek, zachycený osmolet hltva v polární noci. Mezi alepočtinými hromadnými salami a živými drahmi cvičících stěl bylo obtížné rozlišit valící signály ve tmě...

Dnes, kdy píši tyto řádky, se vzduch chvěje červen matoru. Na stanici Severní při přiletěla nová skupina vrtulníků. Je-li hypotéza správná, uvidíme za sedmáct dní „signální“ záři. Pozorování budou probíhat na pólech Země, Marsu a Venuši. Pracujeme ve dne i v noci, jako kdysi bez oddechu pracovali astři za mým oknem.

Je možné, že tyto ohně hoří už milióny let. Svítily na neobydlenou Zemí, Svítily jakýmkoli člověku. Svítily i ten den, kdy v Římě, na náměstí Květy, vedl na hranici Giordana Brusca...

Znovu a znovu ad Zemí hřely hvězdné signály. Zakrýval je alepočtině ohně války. Ihnedly us né theoretic trasy lidí, pohlcovaných svými starostmi. Avšak ti, co je vysílali, byli trpěliví. Věděli, že přijde duha, kdy budou signály spozorovány. Ta to doba přišla!

Hlas, letel všemsem... 41

zrodila se na zamela zdivala. „Kolik martini jsi vypil?“

„Jenom jedno“, řekl Kerry nepřevážlivě. „Až jsem si na chvíli zdílnal. Ano. Uvěřte jsem si na minutku zdílnal.“

„Tak si konečně sedni ke stolu!“ poručila mu. „Máš posledek přiležitost, aby ses přepchal mými knedlíky, olejovitě čisto týden.“

Kerry šel do náhradní kapsy pro peněženku. Vytáhl z ní bílou obálku a hodil ji šetrně přes stůl. „Fady máš tlusté, andělíci Neuraň ho!“

„Tak ty jsi mi koupil tlusté do první třídy! A s místenkou!“ zasmála Martha a vrátila tlusté do obálky. „Jsi báječný! Dokážeš se tu bez mne obejít?“

„Doufám, že ano.“ Kerry si odtěl salát a potířal hlavou. „Jistě, už jsem v pořádku. Můžeš odejít do Denveru a pomoci Carol a mimině.“

„Ach, má jediná pestička!“ oslábila se Martha. „Nejezdila bych tam. Ale vB, jaci ona a Bill jsou. Uplně blázní! Poučbuji pevnou ruku jako stělu!“

Kerry neodpověděl. Vstal se vidličkou v salátu a hubňal si cívku pro sebe.

„Co je?“ zeptala se Martha.

„Ale nic. Zítřka mám přednášku. Z nějakého neznámého důvodu musíme v každém semestru zabřednout do diskuse a Cíhrodně Bedovi.“

„Máš to připravené?“

„Jasně, že mám.“ zavřel Kerry. Už na univerzitě osm let, tak to přece musí mít připraveno.

„Za chvíli budu muset jít.“ řekla Martha, když seděla s cigaretou nad kávkou. „Ráději si půjdu šabliti věci, aby mi neujel vlak. Nákuhi.“

„O to se postarám.“ řekl Kerry a šel si pomoci do ložnice, kde ji jako obvykle jen přeskázel. Pak snesl kufry do auta, posadil se za volant a odvezl Marthu na nádraží.

Vlak jel načes. Když ji zamával, zajeł s autem do garáže. Vystoupil po schodech a hlasitě zivil. Byl unaven. Umyje nádobí, dá si pivo, něco si přetře a půjde spát.

Ukocem pšklů na rádio a šel do kuchyně, aby se zhrvil hory nádobí. V předstíni zavazadel telefon. Kerry si utířl ruce do zlatěry a zvedl sluchátko. Volal Mike Fitzgerald, který učil na univerzitě psychologii.

„Martha už odjela?“

„Právě jsem ji odvezl.“

„Nechceš si popovídat? Máš líhev výborné skotské. Co kdybys ke mně zaskočil?“

„Rad bych.“ zivil Kerry. „Ale jsem k smrti unaven. Zítřka má čeká těžký den. Jak jsi na tom ty?“

„Právě jsem skončil s přípravou přednášky a potřeboval bych něco na vzpružení mýli... Co se děje?“

„Nic.“ řekl Kerry. „Počkej minutku.“ Odložil sluchátko a znepokojeně se oblékl přes rameno. Z kuchyně se ozývaly podivné zvuky. Co to tam k čertu baráší?

Rozběhl se do kuchyně. Ve dveřích zůstal stát, jako by do něho uhořel hrom. Rádio umýval nádobí.

Když se vrátil k telefonu, Fitzgerald se zeptal:

„Máme nové rádio.“ řekl Kerry vřavě. „Umývá v kuchyni nádobí.“

Fitzgerald chvíli neodpovídal. Potom se nejasně zasmál. „Co je to za vtip?“

„Za chvíli ti zavolám.“ řekl Kerry a zavěsil. Minutu ochýbně stál s kousal se do rtu, potom se vrátil do kuchyně.

Rádio bylo k němu oběrceno zadní strnou. Několik tenkých a oběhových chapadel manipulovalo s nádobím. Odborně namáčelo jednotlivé kusy do horké vody se japonským, omývalo je drátěnkou, oplachovalo čistou vodou a dávalo do kovového odpadkového stojánu. Skříňka stála první na místě, pohybovala se jen chapadly.

„Hej!“ zavolal Kerry.

Rádio nareagovalo. Každá se přiblížila a prozrazoval skřítku zblázna. Chapadla se vřavovala z otvoru pod jedním knedlíkem. Šňura ležela volně na podlaze.

Ustoupil o krok a vytáhl cigaretu. Rádio se okamžitě otočilo, z police nad sporákem vzalo zápisku a vytklo ho k němu. Kerry zamrkal a sledoval pohybuje se nádky. Nemohl být ze dřeva. Ohývaly se, jako by byly z gumy. Způsob, jakým se rádio pohybovalo, byl zcela odlišný od vlebo, co měl. Zapadlo Kerrymu cigaretu a pokračovalo v mání nádobí.

„Nedělal jsem si legraci.“ zavolal Kerry znovu Fitzgeraldovi. „Mám asi halucinace. To ztracené rádio mi právě zapadlo cigaretu.“

„Počkej.“ řekl Fitzgerald nerozhodně. „To má být vtip, že?“

„Ne. A ani to nejsou halucinace. Je to zřejmě ze tvého oboru. Nemůžeš přijet sem a zkusit, jestli mám správnou reakci na klepnutí do kolena?“

Kerry zavěsil a oteřil se. Rádio vyšlo z kuchyně a kolebalo se do obývacího pokoje. Jeho hrnáté tvary mu připomněly bizarního skřeta s hrůzostrašných pohádek. Po zděch mu přebíhly mraz.

Rádio se postavilo ke zdi vedle dveří, lhostejně a netečně. Kerry otevřel dvířka a prolekl gramofon, telh, rameno a jehlu, knedlíky a cláčka. Všechno bylo na svém místě. Znovu ohmatat nohy pod skříňkou. Nechly se dřeva. Nějaká tvrdá umělá hmota. Bylo těžké přesvědčit se bez poškození nártu. A použít nůž na nové rádio přirozeně nechtěl.

Vyzkoušel radiopřijímač. Bez problémů naladil mizní zámec. Zvuk byl dohry - výjimečně dohry. A gramofon -

Vyhul si namátkou Halvorsenovi Příchod bojarů. Položil desku na talíř a zavětl viko. Přístroj nevydal ani hluku. Kerry odskočil viko. Jeho klouzání po vráčené se doje, ale z reproduktoru nevyšel žádný zvuk.

Když vytahoval desku, zazvonil zvonek. Byl to Fitzgerald, šlechovný maroua se suchou, vřavčiou kůží v obličej a se štěkou ledových vlasů na hlavě.

„Kde máš něco k pití?“ podal Kerrymu ruku. „Podeš do kuchyně, namíchám ti skotskou.“

„Tu jsem nikdy neodmítal.“ řekl Fitzgerald.

Kerry ho zavedl do kuchyně a připravil drink. „Ale ještě nepij. Chci si ukázat svůj nový aparát.“

„Ten, co umývá nádobí?“ zeptal se Fitzgerald. „A umí ještě něco jiného?“

Kerry mu podal sklenici. „Nehraje desky.“

„To je mluhokost. Hlavně když umývá nádobí. Pojďme se na to podívat.“ Fitzgerald vzal do obývacího pokoje, vybral si Fauverov odpadkové a přistoupil k zdi. „Nemáš štádu v zámce.“ řekl.

„Na tom moc nezáleží.“ řekl Kerry.

„Je to na baterie.“ Fitzgerald položil desku na talíř a nasadil jehlu do dráčky. „Jed uvidíme.“

„Tak co, hraje nebo ne?“ zasměl se Fitzgerald. „Rádio hraje.“

„Zkus toho Halvorsena.“ řekl Kerry a podal mu desku.

Tentokrát rádio nehraje. Přechod bojarů se mu neblbí.

„To je divné.“ řekl Fitzgerald. „Až máš špatnou desku, zvukemko přinou.“

S Daphnie a Chlou nebyly problémy. Ale Holern od téhož skladatele rádu naly udmu.

Tu a tam narušovaly odlepující přikrytku černé dráhy, prozrazující přitomnost téměř pahýbkových bor. To byla vlna. Vlnici se odnály, planěly, stály, a pak se zase všechno tu co tvořilo čtvrt slůvka, bylo zapečetěno pod ledem, mračná navždy.

Loď se přiblížila k Zemi, navedená na oběžnou dráhu ve vzdálenosti necelých desítek mil. Pěti dní kroužila kolem planety; kamery zatím zaznamenávaly vše, co zbylo k vidění, a stovky přístrojů sbíraly informace, které měly vést k Venušu pozdějším materiál pro mnohaletou práci.

Na přání šlo se předvést nepomýšlelo: zkusíme se, že by k tomu existoval nějaký důvod. Sertého se se vzdánu zkontroloval. Pasážerem byl monitor objevil při sledování možná zranění zranění lidí, ale neví, jak to bylo. Ještě starší lidé, ale neví, jak to bylo. Ještě starší lidé, ale neví, jak to bylo. Ještě starší lidé, ale neví, jak to bylo.

Monitor se naladil na frekvenci stanice a zvoněk v odposlouchávací místnosti upozornil na tento jev. O chvíli později se loď z Venusu oddehala z oběžné dráhy a zkusila se vstříknout k Zemi, k horskému řetězci táhnoucí se od západu k východu, a k moři z ledových kmenů, které se roky sotva dotýkly...

Velký sluneční kotouč záhlí na obloze; nebyl už zabalen mlhou, protože mraky, které kdysi Venulu obklopovaly, nyní úplně zmizely. Slita, která vyvolala změny ve vzduchu, byla nyní vlnící se hladina, která se táhla od západu k východu. Před námi byla písečná krajina, která se táhla od západu k východu. Před námi byla písečná krajina, která se táhla od západu k východu. Před námi byla písečná krajina, která se táhla od západu k východu.

Vlasy tepičko očasnou, který byl doposud nositelem věštiny života na rodné planetě, se lána valily na písčité pahorky. Komunist byl tak nový, že i písečný výhled byl hrubě a střelnou mřížou, které nemělo daleko času, aby se ohladi.

Učasně leželi napul ve vědu a jejich nádherná planeta byla tále se ohladi na slunce. Na tomto pohledu se shromáždily nejlepší moky Venusu ze všech jejích oceánů. Nevěděli, co uvidí, věděli jen, že se to říká třetí planety a ona tajemná rasa, které ji obývala před příchodem lidí.

Dělejší sám měl na zemi přístroje, jejich chůzi pošli, tati namáhlý vodu. Vede si stála velká aparatura, přístrojová, která se táhla od západu k východu. Před námi byla písečná krajina, která se táhla od západu k východu. Před námi byla písečná krajina, která se táhla od západu k východu.

Dělejší sám měl na zemi přístroje, jejich chůzi pošli, tati namáhlý vodu. Vede si stála velká aparatura, přístrojová, která se táhla od západu k východu. Před námi byla písečná krajina, která se táhla od západu k východu. Před námi byla písečná krajina, která se táhla od západu k východu.

Dělejší sám měl na zemi přístroje, jejich chůzi pošli, tati namáhlý vodu. Vede si stála velká aparatura, přístrojová, která se táhla od západu k východu. Před námi byla písečná krajina, která se táhla od západu k východu. Před námi byla písečná krajina, která se táhla od západu k východu.

Některé bláznivé tvrdí, že znalost stvoří ještě umění nepodmíněná vynález stupně civilizace a že znalost teoretická možnost věků se spojuje, které ovšem mechanické obrazy, které a dokonce i rádo.

Taková představa je ale našemu myšlení cizí, její možnost však musíme připustit. Rozhodn by vyvítila však strážně rasy.

Předpokládalo se vědecky, že se někdy ale nedosavíme o fyzickém tvaru živočichů, kteří žili na Třetí planetě. Po stálet žili naši umělci sady a historie mrtvého světa, který zaldoval v historii druhý fantastický bytost. Vědla těchto výtvorů se nám vědi oboje meali mrova podobala, přestože se vizekrát zdálo, že i když my jsme přesto, neznamená to, že všichni inteligentní tvor musí existovat ve stejné formě.

Nyní tedy musíme odpovědět na jeden z nejzákladnějších problémů dalšího komek, po stovkách let výzkumu jsme objevili přesnou podobu podstaty vědní formy života na Třetí planetě.

Za strany shromážděných vědců se savel udeřil tón. Někteří byli tak překvapení, že se museli na okamžik pokroužit do pohodlí očasnou, jak to ve chvílích napětí dělávali všichni Venulané. Dělejší se počkal, dokud se jeho kolegové znovu neobjevili v prostředí, které je pro ně tak nepřijemné. Sam se cítil zcela pohodlně, díky malým rozporům, které se usilovali omývat jeho tělo. S jejich pomocí mohl strávit mnoho hodin na pevnině, než se musel vrátit zpět do očasnou.

Vzrušení pomalu opadlo a přednášející pokračoval.

Jedním z nejzákladnějších předmětů nalezených na Třetí planetě byla plováková pouzdra, abstraktní průhlednou plastickou látku a vešlé dědice, na krajích perforované a pěvně vlnitá a dlely. Tento průhledný pásek vypadal sprvu úplně jednoduše; prohlídka novým subelektronickým mikroskopem však prokázala, že tomu tak není. Na povrchu této látky jsou desítky tisíc malých obrázků, neviditelných pro naše oči, ale pod správnou radici naprosto jasných. Máme se tu, že byly na onu látku nanášeny nějakými chemickým procesem a postupem času se ztratily.

Tro obrazy jsou odlišné záznamem a životě Třetí planety na vrcholu její civilizace. Obrázky, následující po sobě, jsou téměř úplně stejné a žijí se jen v detailech pohybu. Záměr takového záznamu je pochopitelný, je pouze nutné promítnout tyto obrazy v rychlém sledu za sebou a vytvoří se iluze plynulého pohybu. Sestrojili jsme k tomu účelu přístroj a já zde mám přesnou reprodukci onoho páru obrázků.

Sčty, jejich vědu se nyní stane, ale přenesou o mnoho tisíc let do minulosti, do velkých dnů naší sestřinec planety. Ukazují státní civilizaci, záznamu a ní můžeme porozumět jen málo. Zdá se, že život tam byl velmi krásný, velké část z toho, co uvidíte, je naprosto záznam.

Jistě je, že Třetí planety byla obývaná mnoha různými druhy živočichů, mezi nimiž nebyly žádné píse. To je ale rana pro naši psychu, ale podobný závěr je nevyhnutelný. Zdá se, že převládajícím typem života byl dvounohý se dvěma pažemi. Chodil vzpřímeně a tělo si přikrýval jakousi poddajnou kůží, pravděpodobně se ochránil proti chladu, protože už před ledovým věkem byla tato planeta mnohem chladnější, než je náš svět. Ale obudu od dří pokoušet naši trpělivost. Nyní uvidíte záznam, o kterém jsem bavil.

Z projekcí přístroje zanechal jasné světlo. Otválo se jemné brnění a odlišné se objevily stovky podobných bytostí, které se pomalu táhly pohybovaly sem a tam. Obraz se rozšířil, kroužil, se na jednu s pozav vědci spatlil, že Dělejší povolí byl správný.

Učasně okouzlené přiblížil, jak se podíval na světlo do série fantastických dobrodružství. Viděl neuvěřitelně prudké střetnutí a druhou, nepatrně odlišnou bytost. Zdálo se, že se nemohli, že by některý z nich mohl kralit předtí, ale když bylo verna, a jedne evyvaldál nájak pokřohen.

Následovala zuřivá bitva mlemi krajiny v mechanickém stroji na čtyřech kolech, který byl schopem nesmírných rychlostních výkonů. Jazda skončila ve měřt, přepínáním dalšími vzdáleni, která se táhla od západu k východu. Před námi byla písečná krajina, která se táhla od západu k východu. Před námi byla písečná krajina, která se táhla od západu k východu.

Pak se událost ještě ve shromážděly. Nyní už byla úplně jasná, že a analýza pochopení věcho, co se dělo, bude třeba mnoha dalších let výzkumu. Jasně bylo i to, že tento záznam je počátek vytváření umělécké dílo a že nezabývalo život na Třetí planetě přeměť tak, jaký byl ve skutečnosti.

Když pak přišel umělec úplně okouzlen. Viděl několik posledních pohybů, když se onen tvor, který byl středem zájmu, zapletl do jakési strážlivé a nepochopitelné katastrofy. Pak se obraz užl v kruh, soustředěný na jeho hlavu.

Vůbec poslední scénou byl detailní pohled na jeho tvář, vyjadřující odlišné nějaké silné hluboké mysl. Ale zde je to zcela nové smutné, vzduch se vznášel, nebo nějaký jiný st. Nemohl jsem říci. Obraz zmizel. Na planě se na okamžik objevil jakýsi nápis, pak vše skončilo.

Na několik minut zavládo naprosté ticho, rulané jak plekání vln o písek. Učasně byl přišel okamžik, než aby mluvil. Letný pohled na civilizaci Země dopadl do jejích vědomí se zdrcujícím účinkem. Pozor začaly malé skupinky diskutovat; bezpříčinně, pak hlasitěji a hlasitěji, jak stále jasněji vyvolávaly důsledky toho, co uvidli. Zanedlouho si Dělejší vytvářel pozornost a znovu oslovil zúčastněné.

"Přijímám je, přijímám je, rozsáhlý výzkumný program na získání všech informací, které nám mohou záznam poskytnout. Vyvořte nám úste kapli, které budou rozděleny všem pracovníkům. Jste si jistě vědomi problémů, které v souvislosti s tím vyvstávají. Zvlášť psychologie česká obrovské práce.

Nepochybně však, že se setkáme s úspěchem. Kdo může říci, co se za další generaci dozvíme a této obdivuhodné rase? Ne se rozjedeme, podivíme se a děláme z toho záznam? Ne, jejich činnost musí přetrvávat, ať už vlnit, a až však přišlo tak málo."

Jestliže jednon zmizel, ale přístroj poslední obrázek, tentokrát nebyly, protože projekční přístroj se zastavil. S tímto podobným povinně bází hleděl vědci na těchto postavu v minulosti, zatímco malý dvounohý šel jejich pohled vracel se zdánlivým výrazem mdlosti a špatné nálady.

Ve všechna další čta bude symbolizovat lidstvo času. Psychologové Venulané budou analyzovat jeho život a zachrání každý jeho pohyb, až budou objevit zkratkovatou jeho myšlen. Budou a nám napadají ústně knih. Vymknou státní slovo, které smýsl, snažící se vyvěřit jeho chování.

Vlacha tato práce, všechny výzkum budou však úplně zbytečné. Snad se nebudá a osamělá postava na písčité poušti utvářila vědu, používající se do věky vrcholné zbytečnosti. Její tajemství bude bezradně tak dlouho, dokud lidé nebudou vzít, protože nikdy nikdo nedokáže rozluštit stranný jazyk Země. Miliónkrát ztratil v příslých letech na obrazovkách těch stokrát posledních slov a nikdy nebude ani tušit jejich význam:

„Skutečně? Myslím, že by běžným postupem mělo být vyslechnutí obou matematiků, z nichž jeden se zřejmě přečinu dopustil.“

„Obávám se, příteli Elijah, že žádný z nich do města nepřijde. Ani nedovolí, abys přišel za nimi.“

„A způsob, jak vesmířana donutit, aby svolil k osobnímu jednání s pozemšťanem, prostě neexistuje, ať je situace jakkoliv kritická. Ano, Daneeli, to chápu ... ale měl jsem na mysli rozhovor na uzavřeném televizním okruhu.“

„Ani to nejde. Oni nedovolí, aby je vyslýchal pozemšťan.“

„Tak co ode mne chtějí? Mohl bych mluvit s roboty?“

„Nedovolí ani to, aby sem roboti přišli.“

„Při údolí Josafat, Daneeli, vždy ty jsi přišel.“

„Ze svého vlastního rozhodnutí. Po dobu pobytu na lodi mám dovoleno rozhodnout se o čemkoliv a moje rozhodnutí nemůže zvrátit žádná lidská bytost kromě samotného kapitána ... a ten přímo dychtil, aby se kontakt navázal, jelikož tě znám, rozhodl jsem, že televizní kontakt nestačí. Chtěl jsem ti stisknout ruku.“

Lije Bailey zmákl. „Toho si vážím, Daneeli, ale přesto bych opravdu byl raději, kdyby sis na mě v téhle záležitosti nebyl vzpomněl. Mohl bych s roboty mluvit aspoň po televizi?“

„Myslím, že to půjde zařídít.“

„Aspoň něco. To znamená, že budu dělat práci robopsychologa ... v tom hrubším provedení.“

„Ale ty, příteli Elijah, jsi přece detektiv, a nikoliv robopsycholog.“

„Nu, nechme toho. Ale dřív, než je uvidím, trochu si zapemýšlejme. Pověz mi: není možné, aby oba roboti mluvili pravdu? Třeba byl rozhovor mezi oběma matematiky dvojsmyslný. Třeba byl veden v takovém duchu, že oba roboti upřímně věří, že autorem myšlenky je jejich vlastní pán. Nebo třeba jeden robot slyšel pouze část rozhovoru a druhý další část, takže každý z nich si může myslet, že autorem myšlenky je jeho pán.“

„To je, příteli Elijah, zcela vyloučeno. Oba roboti opakují konverzaci stejným způsobem. A obě interpretace si v základním zcela protířečí.“

„Jsi si tedy zcela jist, že jeden z robotů lže?“

„Ano.“

„Kdybys chtěl, mohl bych vidět kopie všech výpovědí, které byly až dosud v přítomnosti kapitána učiněny?“

„Napadlo mě, že o to požádáš, a proto jsem kopie přinesl s sebou.“

„Další požehnání. Byli roboti vůbec podrobeni křížovému výslechu a je tento výslech v kopiích uveden?“

„Roboti pouze opakovali svoje verze. Křížový výslech může provádět pouze robopsycholog.“

„Nebo jsi?“

„Ty, příteli Elijah, jsi detektiv a žádný ...“

„Dobrá, R. Daneeli. Snáším se jenom porozumět vesmířanské psychologii. Detektiv to tedy dělat nemůže, protože není robopsychologem. Uvažujme dál. Robot zpravidla nelže, ale udělá to, jestliže bude nezbytné respektovat třetí zákon robotiky. Mohl by lhát, aby legálně a v sou-

ladu s třetím zákonem chránil svoji vlastní existenci. Ještě ochotněji se uchýlil ke lži, když bude muset podle druhého zákona splnit příkaz daný lidskou bytostí. Neochotněji bude lhát, bude-li nutné zachránit — jak nazývá první zákon — lidský život nebo zabránit, aby lidská bytost neutrpěla na újmě."

"Ano."

"A v našem případě by měl každý z robotů chránit profesionální čest svého pána a lhát, kdyby to bylo nutné. Za určitých okolností by profesionální čest mohla být téměř totožná s životem a z motivací blízkých smyslu prvního zákona vzniknout nutnost lhát."

"Avšak touro izi, příteli Elijah, by jeden sluha poškodil profesionální čest pána toho druhého."

"To by poškodil, ale robot by mohl mít jasnější představu o významu cel vlastního pána a bez nějakého špatného úmyslu by ji činil výř než čest toho druhého."

Když Elija Baley svůj vývod dokončil, na chvíli se odmlčel. Pak řekl: „Tak dobrá, zařídí tedy, abych mohl s jedním z robotů mluvit... třeba nejdřív s R. Iddou?"

„S robotem dr. Sabbata?"

„Jo," prohodil Baley sule, „s robotem toho mládence."

„Nezabere mi to víc než pár minut," slíbil R. Daneel. „Na projektoru mám napojen mikro-přijímač. Potřebuji jenom bílou stěnu a myslím, že tahle bude vhodná, když mi dovolíš odsunout některé z těchto skříněk pro filmové záznamy."

„Jen do toho. Budu muset mluvit do nějakého mikrofonu?"

„Na, mohl bys mluvit normálně. Promiň mi, prosím, příteli Elijah, další menší zdržení. Budu muset navázat s lodi spojené a zařídí, aby se R. Idda k rozhovoru dostavil."

„Ještě to chvíli potrvá, co kdybys mi, Daneeli, dal přepsaný materiál z dosavadních výpovědí?"

Zatímco R. Daneel instaloval zařízení, Elija Baley si zapálil dýmku a prohlížel se listy z tenkého papíru, které mu R. Daneel předal.

Uběhlo několik minut a R. Daneel se ozval: „Jsi, příteli Elijah, připraven? R. Idda ano. Nebo by sis chtěl ještě chvíli studovat kopie?"

„Ne," povzdychl Baley, „nic nového v nich není. Propoj ho s zaříd, aby rozhovor byl zvukově i písemně zaznamenáván."

V dvojnásobněm projekci na zeď nevypadal R. Idda nijak přirozeně. V podstatě byl kovové konstrukce — ani zdaleka nebyl tak člověku podobným stvořením jako R. Daneel. Byl vysoký a robustní a s výjimkou menších strukturálních detailů nebylo na něm nic, co by ho odlišovalo od těch mnoha robotů, které Baley již viděl.

Baley začal: „Zdravím tě, R. Iddo."

„Zdravím tě, pane," odpověděl R. Idda tlumeným hlasem, který zněl překvapivě lidsky.

„Ty jsi osobním sluhou Genna Sabbata, že ano?"

„Jsem, pane."

„Jak dlouho, chlapče?"

„Dvacet dva let, pane."

„A má pro tebe pověst tvého pána velkou cenu?"

„Ano, pane."